

Viikin venäjänkielisen luonto-oppaan laatiminen

Kati Laakso-Chkhutiashvili

Matkailun liikkeenjohto

<p>Tekijät Kati Laakso-Chkhutiashvili</p>	<p>Aloitusvuosi 2006</p>
<p>Opinnäytetyön nimi Viikin venäjänkielisen luonto-oppaan</p>	<p>Sivu- ja liitesivumäärä 46 + 22</p>
<p>Ohjaajat Sirke Lohtaja-Ahonen, Leena Grönroos</p>	
<p>Opinnäytetyön aihe on Viikin venäjänkielisen luonto-oppaan laatiminen. Työn toimeksiantaja on Helsingin kaupungin ympäristökeskus. Oppaan tavoitteina olivat venäjänkielisten vierailijoiden ohjaaminen alueella sekä ympäristövastuullisuuden ja -myönteisyyden lisääminen. Opas esittelee Viikin ja Vanhankaupunginlahden luontoa ja aktiviteettimahdollisuuksia, kuten lintujen tarkkailua ja kalastusta. 13-sivuinen opasvihko valmistui kesäkuussa 2009 jolloin se tuli jakoon Viikin Gardeniaan, Meri-infoon, Helsingin Matkailuneuvontaan, Liikuntavirastoon ja Rakennusvirastoon.</p> <p>Helsingin maantieteellisessä keskipisteessä sijaitsevalla Viikin-Vanhankaupunginlahden luonto-alueella yhdistyy alueen virkistyskäyttö sekä luonnonsuojelu. Suomen luontokohteissa pyritään vastuulliseen luontomatkailuun, joka ei vahingoita ympäristöä. Venäläiset ovat Suomen suurin ulkomaalaisryhmä. Venäläisiä käy myös Viikissä yhä enemmän. On tärkeää, että tarjolla on juuri heille suunniteltua opasmateriaalia venäjäksi, jotta kävijät osaavat liikkua alueella oikein ja kunnioittaa rauhoitusmääräyksiä.</p> <p>Luonto-oppaalla pyritään usein vaikuttamaan lukijaan ympäristökasvatuksella ja lisäämään lukijan ympäristövastuullisuutta. Kirjoittajan on tunnettava tarkasti myös kohderyhmänsä tavoitteet. Hyödyllisin opas on silloin, kun kirjoittajan ja lukijan tavoitteet kohtaavat. Luonto-oppaan laatiminen on moniosainen prosessi. Viikin venäjänkielisen luonto-oppaan laatimisessa käytetyt työskentelymenetelmiä olivat tiedonkeruu, aiheistan tekeminen oppaan rakenteen ja sisällön suunnittelun helpottamiseksi, kuvituksen piirtäminen ja lopullisen venäjänkielisen tekstin kirjoittaminen sekä sen suomentaminen.</p> <p>Valmiista oppaasta saadun palautteen perusteella voidaan katsoa, että oppaassa täyttyvät sille asetetut tavoitteet. Sekä oppaan laatija että toimeksiantaja olivat tyytyväisiä oppaaseen ja venäjänkielinen kohderyhmä piti sitä onnistuneena ja selkeänä. Ainoastaan oppaan takasivulla oleva kartta sai kritiikkiä epäselvyydestä. Viikistä kiinnostuneet venäläiset ovat ottaneet oppaita runsaasti mukaansa eri jakelupisteistä.</p> <p>Mitä enemmän venäläisille on tarjolla opasmateriaalia heidän omalla äidinkielellään, sitä tehokkaampaa on heidän ohjaamisensa kohteissa. Parhaisiin tuloksiin päästään, jos opasmateriaali alusta asti suunnitellaan venäläiselle kohderyhmälle. Tällöin opas puhuttelee juuri heitä, ja ympäristövastuullisuuden lisääminen sujuu ympäristökasvatuksen keinoin helpommin kuin esimerkiksi käännettäessä suomenkielistä opasmateriaalia venäjäksi.</p>	
<p>Asiasanat Luonto-opas, luonnon virkistyskäyttö, vastuullinen luontomatkailu, ympäristökasvatus, venäjänkielisyys</p>	

Authors Kati Laakso-Chkhutiashvili	Group 2006
The title of thesis Preparation of nature guide for Viikki area in Russian	Number of pages and appendices 46+22
Supervisors Sirke Lohtaja-Ahonen, Leena Grönroos	
<p>The objective of this bachelor's thesis is to prepare a nature guide for Viikki area in Russian. The client of the project is the Environment Centre of the City of Helsinki. The aim of the project was to guide the Russian visitors in the Viikki area and to add to their environmental awareness. The guide was completed in June 2009 and it is available in Gardenia, Meri-Info, Helsinki Tourist Info, City of Helsinki Sports Department and the Public Works Department.</p> <p>Viikki nature area is located in the geographical centre of the City of Helsinki. Viikki is a combination of nature conservation and outdoor recreation areas, where practical measures to protect the natural values and to manage recreational use have been combined successfully. Sustainable nature tourism is practiced in most nature destinations, as Finland's main attraction for travelers is the nature. The Russians are Finland's largest foreigner group and they also show growing interest in Viikki. It is important that there is guide material specially created for them available in Russian, so they can follow the guidelines and respect the conservation laws when visiting the area.</p> <p>The purpose of nature guides is often to influence the readers by giving them environmental education to make a positive change in their relationship with the nature. The writer must also know exactly the expectations of the target group. The guide has the greatest benefit, when the writer's objective and the reader's objective match. Preparing a nature guide is a complex process. The preparation process of the nature guide for Viikki area in Russian included the following phases: acquiring base information, listing the themes to clarify the structure and contents, drawing the illustrations, writing the final text in Russian and translating it into Finnish.</p> <p>The feedback for the completed guide was positive and the aim of the project was reached. Both the writer and the client were satisfied with the guide and the target group found it clear and interesting. The only criticism was aimed at the map on the last page for being imprecise.</p> <p>The more the Russians are offered guidance material in their native tongue the more effective is the guidance at destinations. Guidance material specially created for Russian target groups guarantees the best results. Adding to their environmental awareness will be more effective that way, than for example translating Finnish guidance material into Russian.</p>	
Key words Nature guide, recreation in nature, sustainable nature tourism, environmental education, Russian language	

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Luontomatkailu Suomessa.....	3
2.1	Suomen luonto vetovoimatekijänä	3
2.1.1	Luontoelämys.....	4
2.1.2	Venäläiset matkailijat ja Suomen luonto	5
2.2	Luontomatkailukohteet	6
2.2.1	Luontomatkailijoiden ohjaus kohteessa	7
2.2.2	Ympäristövastuullisuus.....	8
2.3	Luontomatkailu Viikissä.....	10
2.3.1	Luonnonsuojelu Viikissä	11
2.3.2	Viikin virkistyskäyttö.....	12
2.3.3	Viikin venäläiset vierailijat.....	13
3	Luonto-oppaan laatiminen	15
3.1	Kohderyhmä ja tavoitteet.....	15
3.2	Sisältö ja rakenne	16
3.3	Muokkaus	17
3.4	Ulkoasu	19
4	Viikin venäjänkielisen luonto-oppaan laatiminen.....	21
4.1	Kohderyhmä ja tavoitteet.....	21
4.2	Suunnittelu	23
4.2.1	Tiedonkeruu	23
4.2.2	Rakenne ja aiheista	24
4.3	Tekstin kirjoittaminen venäjäksi.....	26
4.3.1	Oppaan sisältö	27
4.3.2	Venäjänkielisen opastekstin tarkistus ja suomentaminen	29
4.4	Ulkoasu	30
4.4.1	Kansi	30
4.4.2	Tietoruudut ja kartta	31

4.4.3	Kuvitus.....	32
4.4.4	Luettavuus	34
5	Pohdinta ja arviointi	36
5.1	Tavoitteiden saavuttaminen.....	36
5.2	Johtopäätökset.....	38
	Lähteet	39
Liitteet		
	Liite 1. Venäjänkielinen Viikin luonto-opas	
	Liite 2. Luonto-oppaan suomennos	

1 Johdanto

Tämän produktiivisen opinnäytetyön aihe on Viikin venäjänkielisen luonto-oppaan laatiminen. Aiheena venäjänkielinen opas on minulle luonteva valinta; se tukee opintojeni suuntaa, sillä olen HAAGA-HELIAssa suuntautunut kansainväliseen moduuliin ja erikoistunut venäjänopintoihin. Työn toimeksiantaja on Helsingin kaupungin ympäristökeskus. Opinnäytetyön tuotos, venäjänkielinen Viikin luonto-opas, on suunnattu kaikille Viikissä vieraileville venäjänkielisille henkilöille. Opasta jaetaan Viikin Gardeniassa, Meri-infossa, Helsingin Matkailuneuvonnassa, Liikuntavirastossa ja Rakennusvirastossa.

Suomessa venäläisten on usein vaikea löytää tietoa käyntikohteista omalla äidinkielellään, vaikka he ovat Suomen suurin ulkomaalaisryhmä niin matkailijoina kuin maahanmuuttajinakin. Huomatessani, että Viikin luontoalueelle on aiemmin painettu oppaita vain suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi, sain idean opinnäytetyön aiheeseen. Otin yhteyttä Ympäristökeskukseen ja kerroin olevani kiinnostunut laatimaan Viikin luonto-oppaan venäjäksi opinnäytetyönäni. Ympäristökeskusta vastattiin, että he toimisivat mielellään työn toimeksiantajana. Venäjänkieliselle Viikki-materiaalille oli kysyntää, sillä venäläisiä käy Viikissä yhä enemmän ja enemmän. Ilman venäjänkielistä opasmateriaalia Ympäristökeskuksen on ollut vaikeaa ohjata Viikin venäläisiä vierailijoita ympäristövastuulliseen virkistyskäyttöön. Venäläiset tarvitsevat tietoa esimerkiksi rauhoitussäännöistä, jotta he osaisivat noudattaa niitä.

Viikin venäjänkielisen luonto-oppaan tulee täyttää erilaisia tavoitteita, joita Ympäristökeskus, minä ja kohderyhmä ovat sille asettaneet. Ympäristökeskuksen tavoitteena on saada oppaasta apuväline venäläisten kävijöiden ohjaamiseksi alueella ja ympäristövastuullisuuden edistäminen. Oma tavoitteeni oppaalle on lisäksi ympäristömyönteisyyden lisääminen tuomalla suomalaista luontoa lähemmäs venäläisiä. Kohderyhmän tavoitteena on tiedon saaminen Viikin alueesta, sen luonnosta ja virkistyskäyttömahdollisuuksista.

Raportin tietoperustassa keskityn kahteen pääaiheeseen, luontomatkailuun ja luonto-oppaan laatimiseen. Luontomatkailuosiossa kerron Suomen luontomatkailusta ja valotan aihetta lähemmin Suomen suurimman matkailijaryhmän eli venäläisten matkailijoiden kautta. Kerron myös luontomatkailijoiden ohjaamisesta kohteessa sekä ympäristövastuullisuudesta, sillä nämä molemmat seikat on otettava huomioon luonto-opasta suunniteltaessa. Luontomatkailuosiossa esittelen Viikin luontoalueen esimerkkinä tapauksesta, jossa luonnonsuojelualue ympäristöineen palvelee matkailijoiden ja paikallisten asukkaiden virkistyskäyttöä. Tietoperustan toisessa pääaiheessa kerron luonto-oppaan laatimisesta. Oppaan laatiminen on prosessi, joka etenee

kohderyhmän, tavoitteiden, rakenteen ja sisällön määrittelemisestä tekstin kirjoittamiseen ja muokkaamiseen sekä ulkoasun viimeistelyyn.

Raportin empiirisessä osiossa kerron omakohtaisen kokemukseni Viikin venäjänkielisen luonto-oppaan suunnittelusta ja toteutuksesta. Tässä osiossa kerron oppaan sisältöön, rakenteeseen ja ulkoasuun liittyvistä valinnoistani ja perustelen ne. Työskentelymenetelminä oppaan laatimisessa käytän huolellista tiedonkeruuta, aiheistan tekemistä oppaan rakenteen ja sisällön suunnittelun helpottamiseksi, piirtämistä ja venäjänkielisen tekstin kirjoittamista sekä sen suomentamista. Varsinaisen venäjänkielisen tekstin työstän kirjoittamalla sen suoraan venäjäksi, jotta siitä ei tule vain jäykältä kuulostavaa käännettä. Valmiin opastekstin suomennan Ympäristökeskusta varten, jotta työn toimeksiantaja voi ennen oppaan painatusta nähdä millainen siitä on tulossa ja antaa mahdollisia korjausehdotuksia.

2 Luontomatkailu Suomessa

Suomessa luontomatkailulla tarkoitetaan luonnossa tapahtuvaa ja luontoelämyksiä tarjoavaa kestävä matkailua (Saarinen 2003). Kestävän matkailun periaatteiden mukainen ympäristövuustuullinen matkailu ei kuluta alueen luonnonvaroja tai muuta sen luonnontilaa. Luontomatkailun tavoite on, että matkailija kokisi luonnon intensiivisesti luonnon omin ehdoin. (Valtion ympäristöhallinto 2006, 17.) Luontomatkailulla pyritään ympäristövastuullisuuden lisäksi vaikuttamaan positiivisesti paikallisen väestön taloudelliseen ja sosiaaliseen tilanteeseen, sillä kestävän kehityksen mukainen toiminta ottaa huomioon samanaikaisesti alueen ekologisen, taloudellisen ja kulttuuris-sosiaalisen tilanteen (United Nations 2004). Paikallisen väestön taloutta voidaan tukea esimerkiksi tarjoamalla työpaikkoja luontomatkailun parissa ja sosiaalista hyvinvointia edistää tarjoamalla harrastusmahdollisuuksia luonnossa. (Valtion ympäristöhallinto 2003, 2, Valtion ympäristöhallinto 2006, 59.)

Luontomatkailijat voidaan jakaa kahteen ryhmään, primaarisiin ja sekundaarisiin luontomatkailijoihin. Primaarinen luontomatkailija on sellainen matkailija, joka matkallaan oleskelee pääasiassa luonnossa. Sekundaarinen luontomatkailija on henkilö, jonka matkailun pääasiallinen motiivi on muu kuin luonto, mutta joka matkansa aikana kuitenkin virkistyy luonnossa. (Hemmi 2005, 339.) Luonnon virkistyskäytöksi luetaan kaikki sellainen vapaa-ajan toiminta, joka suoritetaan luonnonympäristössä ja joista ei aiheudu huomattavaa haittaa luonnolle. Suosituttuja luonnon virkistyskäytön muotoja ovat esimerkiksi lintujen tarkkailu ja sienestys. (Metsähallitus 2008a.) Luonnon virkistyskäyttö luetaan matkailuksi aina, kun henkilö käy virkistytymässä luonnossa kotipaikkakuntansa ulkopuolella (Metsäntutkimuslaitos 2001).

2.1 Suomen luonto vetovoimatekijänä

Suomeen suuntautuvasta matkailusta noin neljännes on luontomatkailua (Ympäristöministeriö 2008a). Lisäksi lähes kaikkeen muuhunkin Suomeen suuntautuvaan matkailuun liittyy luonto sekundaarisesti, osana matkaa. Puhdas ilma, järvet, metsät ja luonnon rauha houkuttelevat ulkomaisia matkailijoita. Suomen tunnetuin vetovoimatekijä maailmalla on jo pitkään ollut nimenomaan luonto. (MEK 2008a.) Tuoreessa kansainvälisessä tutkimuksessa selvitettiin ulkomaalaisten maamielikuvaa Suomesta. Tutkimustuloksista käy ilmi, että ulkomaalaisten mielestä Suomea matkailukohteena kuvaavat parhaiten adjektiivit kiehtova, opetuksellinen ja jännittävä. Luonto nimettiin suurimmaksi yksittäiseksi vetovoimatekijäksi, kun taas esimerkiksi historiallisia monumentteja ulkomaalaiset eivät yhdistäneet mielessään Suomen matkailuun. (MEK 2008b, 32.) Luonnon vetovoima näkyy vahvasti myös toisessa tuoreessa tutkimuksessa,

jossa tutkittiin Suomessa vierailevia ulkomaalaisia matkailijoita suomalaisissa kulttuurikohteissa ja tapahtumissa. Tutkimustuloksista käy ilmi, että matkailijoiden mielikuvissa luonto liittyy hyvin voimakkaasti suomalaiseen kulttuuriin. Luontoelementtiä pidettiin positiivisena ja se yhdistettiin usein puhtauteen. (Eronen & Ruoppila 2008, 34–35.)

Matkailun edistämiskeskuksen MEKin uusi hyvinvointimatkailukampanja painottuu luonto- ja maaseutumatkailuun liittyviin tuotteisiin. Ulkomaalaisille matkailijoille tarjotaan esimerkiksi mahdollisuutta hiljentyä luonnon keskellä, nauttia luonnonkauniista maisemista tai kerätä metsän antimia ja valmistaa niistä itse ateria. Pitkäkestoisia tuotteita, kuten mökkilomia, on tarjolla erityisesti primaarisille luontomatkailijoille. Sekundaarisille luontomatkailijoille löytyy lyhyempikestoista ohjelmaa, kuten luontoretkeä. Kansainvälisyyteen on pyritty kiinnittämään erityistä huomiota esimerkiksi tiedotuksessa, jota on saatavilla eri kielillä. (MEK 2008c.) MEKin ja maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän Outdoors-kehittämisohjelman 2007–2010 tavoitteena on saada ulkomaalaiset matkailijat kokemaan Suomi monipuolisena matkailumaana, jonne olisi halua palata yhä uudelleen. Tähän tavoitteeseen Outdoors-ohjelma pyrkii kehittämällä erilaisen aktiviteettien ympärille kokonaisvaltaisia elämystuotteita. Näitä matkailijoille suunnattuja luonnossa virkistäytymiseen sopivia aktiviteetteja ovat vaellus, sauvakävely, pyöräily, ratsastus, luonnonkatselu ja kuvaus, kalastus, melonta sekä järvi- ja rannikkoristeilyt. (MEK 2008d, MEK 2008e.)

2.1.1 Luontoelämys

Elämys on omakohtainen kokemus, jossa yhdistyvät innostus, kiihtymys ja harmonia. Elämys on hetkellinen positiivinen tunnetila, jonka kokija tuntee voimakkaana, intensiivisenä, erikoisena ja pysäyttävänä. (Borg, Kivi & Partti 2002, 25.) Vaikka elämystila voi kestää vain pienen hetken verran, se jättää vaikuttavan muistijäljen. Yleensäkin elämysten katsotaan parantavan elämänlaatua, sillä se auttaa kokijaa tasapainottamaan elämäänsä ja jaksamaan arkea paremmin. Luontomatkailussa matkailijat haluavat saada luontoon liittyviä elämyksellisiä kokemuksia. Koska elämys on nimenomaan omakohtainen kokemus, ei voida yleistää, mikä aiheuttaa luontoelämyksiä ja mikä ei. (Gilmore & Pine 1999, 97–99.)

On kuitenkin olemassa tiettyjä edellytyksiä, jotka ovat usein osatekijöinä luontoelämyksen synnyssä. Elämykselliset kokemukset sisältävät yksilöllisiä elementtejä, kuten aitoutta, kontrasteja, moniaistisuutta ja oppimista. Luontoelämys syntyy parhaiten sellaisessa ympäristössä, jonka matkailija kokee aidoksi. Kontrasti matkailijan arkeen edesauttaa luontoelämyksen syntymistä. Voimakkaimmat elämykset koetaan erilaisessa ja tavallisesta poikkeavassa ympäristössä. Tämä

voi tarkoittaa esimerkiksi metsää kaupunkilaiselle. Aistit vaikuttavat paljon elämyksen kokemiseen. Luontoelämyksen voi laukaista esimerkiksi keväisen koivikon tuoksu, satakielen laulu, yllättäen edessä avautuva järvimaisema tai ahomansikan maku. Tuntoaisti on erittäin voimakas luontoelämyksen välittäjä. Esimerkiksi onkimisesta voi tulla mieleenpainuva luontoelämys, kun onkija tuntee ahvenen käyneen koukkuun ja kiskovan siimaa. Elämyksen kokemiseen liittyy myös vahvasti uuden oppiminen, sillä se lisää omakohtaisuuden tunnetta. (Gilmore & Pine 1999, 84; 97-99.) Erityisesti luontoelämykseen vaikuttaa usein jonkin uuden asian oivaltaminen ja oppiminen. Vastuullisessa luontomatkailussa käytetään luontoelämystä ympäristökasvatuksellisten tavoitteiden aikaansaamiseksi. (Unesco-Unep 1978, 2.)

2.1.2 Venäläiset matkailijat ja Suomen luonto

Suomeen saapuu eniten matkailijoita Venäjältä. Venäläiset matkailijamäärät ovat parissa vuodessa kasvaneet huomattavasti. Vuonna 2007 venäläisiä matkailijoita saapui Suomeen 2 miljoonaa, joka oli runsas kolmannes kaikista Suomeen saapuneista ulkomaisista matkailijoista. (MEK 2008f, 14.) Vuoden 2007 syyskuusta vuoden 2008 syyskuuhun venäläisten matkailijoiden määrä Suomessa oli kasvanut 13 prosenttia. (YLE 2008). Venäläiset matkailijat yöpyivät majoitusliikkeissä 26 prosenttia enemmän vuonna 2007 kuin edellisenä vuonna. (Tilastokeskus 2008). Kesäkaudella 2008 venäläiset muodostivat 1,2 miljoonalla kävijämäärällään runsaan neljäsosan kaikista Suomeen saapuneista ulkomaisista matkailijoista. Vaikka 65 % venäläisistä matkailijoista vieraillee edelleen Suomessa päiväkäynnillä, venäläiset ovat siitä huolimatta Suomen suurin majoitusliikkeitä käyttävä ulkomaalaisryhmä. (Tilastokeskus 2009a.) Venäläisten matkailun Suomeen uskotaan lähivuosina jatkavan kasvuaan talouskriisistä huolimatta. Tammikuussa 2009 muiden ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset majoitusliikkeissä vähenivät talouskriisin seurauksena huomattavasti, mutta venäläisten yöpymismäärät jatkoivat kasvuaan 5 % edellisvuoteen verrattuna. (Tilastokeskus 2009b.) Vuonna 2010 valmistuvan nopeajunayhteyden Helsingin ja Pietarin välillä uskotaan lisäävän venäläisten matkailua Suomeen. Nopeajunayhteys parantaa Venäjän ja Suomen välisiä kulkuyhteyksiä huomattavasti, sillä junamatka nopeutuu nykyisestä 5,5 tunnista vain 3,5 tuntiin. Myös Suomen ja Venäjän väliset mahdolliset viisumihelpotukset lisääisivät venäläisten matkustusintoa. (Ulkoasiainministeriö 2008.) Nykyisin viisumin anomisessa on pitkät käsittelyajat, jonka vuoksi kaikki halukkaat eivät pääse matkustamaan Suomeen lomillaan (Kiuru 2008, 22).

Tyypillinen Suomeen matkustava venäläinen matkailija on kotoisin Pietarista ja matkustaa yhdessä perheensä kanssa. Venäjän talouskasvun ansiosta palkkataso on noussut ja keskituloinen venäläinen perhe voi käydä ulkomailla useamman kerran vuodessa. Tyypillinen venäläinen

matkailija haluaa kokea ennennäkemättömiä elämyksiä, joista voi myöhemmin kertoa tuttavil-
leen Venäjällä. Kylpylät, huvipuistot ja muut perhelomakohteet ovat suosittuja. Lisäksi matkal-
ta toivotaan luontoelementtiä sekä mahdollisuutta tutustua kulttuuriin. (MEK 2008g.) Suurin
osa Suomeen matkustavista venäläisistä tulee Pietarin ja osittain Moskovan suurkaupunkialu-
eilta ja he etsivät lomaltaan vastapainoa kiireiseen arkeensa. Suomessa heitä viehättää rauhalli-
suus ja turvallisuus. (MEK 2008g, 16, Turunen 2004.) Rentoutumismahdollisuuksien lisäksi
venäläinen turisti hakee Suomen luonnosta myös aktiviteetteja, kuten retkeilyä, kalastusta, mar-
jastusta ja sienestystä (Lund, Peisala & Ruippo 2007, 57). Vaikka Matkailun edistämiskeskus on
panostanut Suomen matkailuvaihtoehtojen mainostamiseen venäjänkielisillä esitteillä, venäläi-
set matkailijat kokevat, ettei Suomen eri matkakohteista ja aktiviteettitarjonnasta ole saatavilla
tarpeeksi tietoa heidän omalla äidinkielellään (Degtjareva & Lozinskaja 2002, 13).

Kävelyretket luontopoluilla, sienestys ja kalastus ovat venäläisillä suosittuja vapaa-
ajanviettomuotoja (Myren 1999, 50; 54). Venäläiset Suomessa kokevat kuitenkin ulkoilu-
rajoittavaksi tekijäksi tiedon puutteen, koska he eivät useinkaan osaa suomea tai englantia. Tie-
toa erilaisista vapaa-ajanviettomahdollisuuksista on hankala saada venäjäksi. (Myren 1999, 44;
55.) Yksi vaikea aihe venäläisille on kalastukseen liittyvät rajoitukset ja kalastuslupien hankinta.
Tämä aiheuttaa aika ajoin närää venäläisten ja suomalaisten kalastuksen harrastajien välillä.
Esimerkiksi Porkkalanniemen ulkoilualueella on kylttejä, joissa on kuva onkimisen kiellosta.
Kieltokylteistä huolimatta venäläisiä usein onkii alueella. Suomalaisista tämä on turhauttavaa ja
he eivät ymmärrä, miksei kieltokyltti tehoa. Ongelman taustalla on suomalaisten ja venäläisten
erilainen oikeuskäsitys. Suomalaiselle voi parhaiten tehota selkeä ja yksinkertainen kiello, mutta
yleensä se ei ole paras keino saada venäläistä tottelemaan. Venäläisen oikeuskäsityksen mukaan
ylhäältä asetettuja käskyjä ja lakeja tarvitsee noudattaa vasta, kun yksilö ymmärtää ja hyväksyy
kiellon syyn henkilökohtaisesti. (Vituhnovskaya-Kauppalaa, M. 25.11.2008.) Siksi olisi tärkeää
saada venäläisten käyttöön erityisesti heille suunniteltua opasmateriaalia, jossa kiellot ja rajoi-
tukset olisivat heille hyvin perusteltuja.

2.2 Luontomatkailukohteet

Tärkeimpiä luontomatkailukohteita Suomessa ovat luonnonpuistot, kansallispuistot sekä lehto-
jen-, metsien-, lintuvesien- ja rantojensuojelualueet. Nämä kaikki ovat lakisääteisiä suojelualuei-
ta ja niihin suuntautuvaa matkailua hallinnoi Metsähallitus. Luonnonsuojelualueiden perusta-
misen tavoitteena on turvata Suomen luonnon monimuotoisuus ja siksi suojelualueita peruste-
taan siten, että ne edustaisivat mahdollisimman erilaisia luontotyyppisiä (Valtion ympäristöhal-
linto 2008a.) Luonnonsuojelualueiden tehtävä on ensisijaisesti suojella alueen luontoa, mutta

myös suojella alueisiin liittyviä kulttuurimaisemia (Metsähallitus 2008b). Metsähallitus pyrkii luonnonsuojelun ohella edistämään kestävästä luontomatkailua. Keinoja luontomatkailun sekä suojelualueiden luonnon ja kulttuuriperinnön sujuvaan vuorovaikutukseen ovat maankäytön suunnittelu, liikkumis- ja muiden rajoitusten asettaminen, tutkimus ja seuranta sekä opastus, valistus ja neuvonta. (Metsähallitus 2008c.) Näin suojelualueiden tehtävänä on siis myös tukea ympäristökasvatusta ja yleistä luonnontuntemusta sekä palvella luonnon ehdoilla tapahtuvaa virkistyskäyttöä (Metsähallitus 2008d).

Suomessa luontomatkailulla tarkoitetaan luonnossa tapahtuvaa kestävästä matkailua (Saarinen 2003). Näin luontomatkailu-käsitteeseen liittyy oleellisesti kestävästä matkailun periaatteiden mukaisesti pyrkimys säästää matkakohteen luontoa. (Valtion ympäristöhallinto 2003, 3). Yleisimmin tämä tarkoittaa sitä, että Suomen luontomatkailukohteissa pyritään pitämään ympäristövaikutukset vähäisinä ja käyttämään vain vähän ympäristöä rasittavaa infrastruktuuria. Luontomatkailijan tulee kunnioittaa matkakohteen luontoa ja välttää luontoa muuttavien seurausten aiheuttamista. Matkanjärjestäjien tai kohdealueen hallinnollisten viranomaisten vastuulla on pitää huolta, että luonnon kantokyky kohteessa ei ylity, eikä luonnon monimuotoisuus eli biodiversiteetti kärsi. (Valtion ympäristöhallinto 2006, 59.) Tätä vastuunkantoa tukee usein myös lainsäädäntö, sillä suuri osa Suomen luontomatkailukohteista on suojelualueita, jolloin luonnonsuojelulain (20.12.1996/1096) voidaan rajoittaa esimerkiksi kasvien keräilyä tai kävijämääriä. Suojelualueet ovat usein luontomatkailijoille haluttuja kohteita, sillä ne edustavat monipuolisia ja erilaisia luontoalueita. Vaimentaakseen luonnonsuojelualueille suuntautuvan matkailun vaikutusta, painotetaan nykyisin luontomatkailussa yhä useammin suojelualueiden ulkopuolisen luonnon hyödyntämistä, itse luonnonsuojelualueen jääden näin rauhaan (Valtion ympäristöhallinto 2006, 76).

2.2.1 Luontomatkailijoiden ohjaus kohteessa

Luontomatkailun kestävyden takaamiseksi on olemassa erilaisia keinoja ohjata kohdealueen virkistyskäyttöä. Yleisimpiä ohjaamisen keinoja ovat tiedon välittäminen painettujen julkaisujen ja web-sivujen kautta, luontokeskuksen perustaminen kohdealueelle, opastettujen retkien järjestäminen sekä kylttien ja opastaulujen asettaminen reitin varrelle. (Pedersen 2002, 47.) Julkaisu voi olla esimerkiksi alueen kartta tai opasvihkonen jota matkailija voi käyttää omatoimisen retken suunnitteluun ja toteutukseen. Julkaisun tarkoitus on jakaa tietoa alueen luonnon erityispiirteistä sekä kertoa alueen virkistyskäyttö- ja harrastusmahdollisuuksista. Julkaisulla pyritään myös ohjaamaan matkailijan käyttäytymistä kohdealueella niin, että sillä olisi mahdollisen vähäiset ympäristövaikutukset. Julkaisuissa käytetäänkin usein ympäristökasvatusta. (Dowling,

Moore & Newsome 2002, 250.) Ympäristökasvatus on tiedon välittämistä ihmisen ja luonnon keskinäisestä vuorovaikutuksesta. Ympäristökasvatuksen tarkoitus on saada ihmiset tuntemaan olevansa osa luontoa ja siten arvostamaan ja suojelemaan sitä. Ympäristökasvatuksella on erittäin suuri rooli luonnon suojelussa, sillä se lisää ihmisten tietoisuutta ympäristönsä tilasta. (Unesco-Unep 1978, 2.) Kohdealueen web-sivut ovat nousseet tärkeäksi potentiaalisten vierailijoiden tietolähteeksi ennen matkaa. Web-sivuilla on usein käytännöllistä tietoa alueesta ja siitä, miten sinne pääsee. Web-sivuja on myös helppo päivittää ja lisätä ajankohtaista matkailijoita kiinnostavaa tietoa. Koska web-sivut ovat sidoksissa tietokoneeseen ja Internetiin, ne eivät toimi varsinaisena apuna itse kohteessa. Web-sivujen käytettävyys soveltuu paremmin matkan suunnitteluvaiheeseen. (Dowling ym. 2002, 251.)

Luontokeskuksella on keskeinen rooli tiedonvälittäjänä luontokohteessa. Luontokeskus on monipuolinen matkailijoille avoinna oleva keskus, joka tarjoaa alueen opaslehtisiä ja karttoja. Luontokeskuksessa on yleensä vaihtuva näyttely, jossa matkailija pääsee tutustumaan tarkemmin johonkin kohdealueen luonnon erityispiirteeseen. Luontokeskuksessa matkailijalla on mahdollisuus saada vastauksia kysymyksiinsä ja saada henkilökohtaista palvelua, kuten opastettuja kierroksia. (Metsähallitus 2008e.) Oppaan johtama retki on tehokkaimpia luontomatkailijoiden ohjaukeinoja. Opastetuilla retkillä on usein joku tietty teema, kuten lintujen tarkkailu tai kalastus. Oppaan on tunnettava hyvin kohdealue ja sen eliöt. Oppaalla on hyvä mahdollisuus vaikuttaa ympäristökasvatuksella matkailijoiden asenteisiin ja edistää luontoystävällisen ajattelutavan leviämistä. Opastettujen retkien kesto ja ryhmäkoot voivat vaihdella suuresti, mutta yhteistä niille kaikille on pyrkimys saada matkailijat aistimaan luontoa ja saavuttamaan luontoelämys. Opastetuilla retkillä on myös se hyvä puoli, että niitä voidaan räätälöidä juuri tietyille kohderyhmälle sopivaksi. Omatoimista retkeilyä varten kohdealueen reitit usein erotellaan vaikeustason tai pituuden mukaan erivärisillä kylteillä. Lisäksi reittien varrelle on asetettu opastauluja, joissa annetaan tietoiskuja. Tietoiskuissa paljastetaan usein jotain mielenkiintoista tai yllättävää, joka liittyy juuri siihen paikkaan, johon taulu on asetettu. Tällä pyritään saamaan matkailijassa aikaan ahaa-elämys, jossa hän oppii jotain uutta. (Dowling ym. 2002, 252–254.)

2.2.2 Ympäristövastuullisuus

Ympäristövastuullisuudella luontomatkailun yhteydessä tarkoitetaan sitä, että matkailijat ja palvelun tarjoajat toimivat kestävä luontomatkailun periaatteilla (Valtion ympäristöhallinto 2006, 17). Metsähallitus luettelee yhdeksän tärkeintä periaatetta, joiden noudattaminen mahdollistaa suojelualueeseen liittyvän luontomatkailun jatkuvuuden ja tekee siitä kestävä (Metsähallitus 2008f).

1. periaate: Alueen luontoarvojen säilyttäminen ja luonnonsuojelun edistäminen. Tämän periaatteen mukaan kaikki alueet eivät sovellu matkailu- ja virkistyskäyttöön. Niillä alueilla, joilla kuitenkin liikutaan luonnossa, täytyy virkistyskäytön olla sellaista, ettei se häiritse luontoa. Kaikille luonnonsuojelualueille on yhteistä se, että niille sopivat ainoastaan sellaiset matkailupalvelut, jotka edellyttävät vain vähän rakentamista.
2. periaate: Ympäristön kuormittamisen rajoittaminen. Tämän periaatteen mukaista on välttää kaiken sellaisen jättämistä luontoon, mikä sinne ei kuulu. Ympäristön kuormittamisen välttämiseen liittyvät myös esimerkiksi kävijämäärien tai polttopuiden hakkuun rajoitukset.
3. periaate: Paikallisen kulttuurin ja perinteiden arvostaminen. Tätä periaatetta voidaan usein hyödyntää elämyksellisessä luontomatkailussa, esimerkiksi tutustuttaessa perinteiseen maatalouteen.
4. periaate: Luonnon arvostuksen ja tietämyksen lisääminen. Tämä periaate tiivistyy pätevässä ja asiantuntevassa opastusmateriaalissa ja sen helppossa saatavuudessa. Erityisesti ympäristökasvattava opastusmateriaali lisää luonnossa liikkujien ymmärrystä luonnosta.
5. periaate: Luonnon virkistyskäytön parantaminen. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi uusien luontopolkujen kehittämistä tai lintutornien rakentamista.
6. periaate: Luonnossa liikkujien henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin vahvistaminen. Tästä voidaan huolehtia tarjoamalla eritasoisia lihasvoimaa vaativia harrastusmuotoja, pitämällä huolta alueen turvallisuudesta sekä tarjoamalla mahdollisuus kokea luontoelämyksiä.
7. periaate: Vaikuttaminen myönteisesti paikalliseen talouteen ja työllisyyteen. Tämä periaate saavutetaan esimerkiksi käyttämällä paikallisia oppaita.
8. periaate: Viestinnän ja markkinoinnin laadukkuus ja vastuullisuus. Toisin sanoen markkinointi ei saa olla ristiriidassa luonnonsuojelullisten tavoitteiden kanssa ja tiedotuksessa esiin tulevien asiatietojen tulee olla luotettavia.
9. periaate: Kohdealueen toiminnan suunnittelu ja toteutus yhteistyössä alueeseen liittyvien eri tahojen kanssa. Tärkeimpiä näistä tahoista ovat maanomistajat, yksittäiset luonnossa liikkujat, erilaiset seurakunnat ja järjestöt sekä paikalliset yrittäjät.

2.3 Luontomatkailu Viikissä

Viikin luontoalue sijaitsee Helsingin maantieteellisessä keskipisteessä Vanhankaupunginlahden ympärillä. Alue koostuu virkistyskäyttöön tarkoitettusta ulkoilualueesta ja sen sisälle jäävästä luonnonsuojelualueesta. Viikissä sijaitsevat Helsingin laajimmat metsä-, pelto- ja luonnonsuojelualueet (Bähling & Heikkonen 2007, 23; 31). Viikin metsät, pellot, niityt ja merenlahtikos-teikot muodostavat monipuolisen kokonaisuuden, joka on arvokas paitsi sen tarjoamien virkistysmahdollisuuksien vuoksi, myös luonnon oman itseisarvon vuoksi (Mikkola-Roos, Kurtto & Yrjölä 2000, 187). Viikin luontoalueeseen kuuluu Pornaistenniemi, Lammassaari, Kuusiluoto, Viikin koetila, Hakala, Mölylä, Fastholma ja Kivinokka. Mereltä katsoen vastaavasti alueeseen kuuluu Vanhankaupunginlahti, Ryönälahti ja Saunalahti. (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 6-7, Hyvärinen & Koskikallio 2000, 191.) Viikin virkistyskäytön suunnittelussa tärkeimmät lähtökohdat ovat luonnonsuojelualan turvaaminen sekä perinteisen peltomaiseman ja avointen maisematilojen säilyttäminen (Laine 2000, 198). Viikki täyttää kestävän luontomatkailukohteen tunnusmerkit, jossa suojelualan tehtävänä on luonnon suojelun lisäksi tukea yleistä luonnontuntemusta ja palvella luonnon ehdoilla tapahtuvaa virkistyskäyttöä.

Vanhankaupunginlahtea ympäröivät pellot ja metsät toimivat puskurivyöhykkeinä, joiden tarkoituksena on Viikin luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen lisäksi myös lieventää ihmisten aiheuttamia vaikutuksia itse luonnonsuojelualueeseen (Mikkola-Roos ym. 2000, 188). Jos kävijämäärät Viikissä nopeasti lisääntyisivät, vaikuttaisi se negatiivisesti suojelualueeseen. Lähi-vuosina Helsingin väkiluvun kasvun myötä myös Viikin virkistyskäyttö tulee kasvamaan. (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 59.) Siksi Helsingin kaupunki ei ole pyrkinyt erikseen lisäämään Viikin kävijämääriä esimerkiksi houkuttelemalla matkailijoita alueelle. Tämän huomaa helposti siitä, miten hankala ulkomaalaisten matkailijoiden on saada tietoa Viikin luonto-alueesta. Esimerkiksi Helsingin matkailuneuvonnan jakamassa Helsinki-oppaassa Viikin luonto-alueesta ei mainita mitään. Viikin kävijämäärien kasvattamisen sijaan Helsingin kaupunki on panostanut kävijöiden ohjaamiseen alueella. Kävijöitä halutaan ohjata käyttäytymään alueella oikein ja kunnioittamaan rauhoitusmääräyksiä (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 63).

Ohjaamisen keinoja Viikissä ovat opasvihkoset ja retkikartat, Viikin luonto -web-sivut, Gardenia ja Viikin opetustila, opastettujen retkien järjestäminen sekä kyltit ja opastaulut reittien varrella. Eri kävijöillä on erilaisia motiiveja liikkumiselleen Viikin alueella. Harvinaisen linnun perässä Viikkiin matkustanut lintuharrastaja ei ole riemuissaan, jos lintutornissa pitää meteliä

evästauolle pysähtynyt lapsiperhe. Ohjauksella pyritäänkin välttämään konfliktitilanteita kävijöiden välillä. Lisäksi Helsingin kaupunki haluaa ohjauksella lisätä kävijöiden tietoisuutta Viikin luonnon monimuotoisuudesta, koska ympäristökasvatuksen idean mukaisesti tiedonsaanti lisää kävijöiden myönteisyyttä luonnonsuojelua kohtaan. Viikin virkistyskäytölle on luotu hyvät edellytykset rakentamalla kävelyreittejä, lintutorneja ja eväspaikkoja. Monipuoliset virkistyskäyttömahdollisuudet saavat kävijät arvostamaan Viikkiä ja sen luontoa entisestään.

2.3.1 Luonnonsuojelu Viikissä

Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue käsittää 258 hehtaaria ja se kuuluu Suomen luonnonsuojelualain piiriin arvokkaana lintuvesikohteena. Luonnonsuojelualueesta Suomen valtio omistaa runsaat 35 hehtaaria ja Helsingin kaupunki loput 223 hehtaaria. EU:n rahoittama kansainvälinen suojeluohjelma Natura 2000 kattaa Viikin-Vanhankaupunginlahden suojelualueen lisäksi Viikin tervaleppäluhdat ja tulvaniityt, suojelualueiden kokonaispinta-alaa kertyen yhteensä 316 hehtaaria. (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 6.) Viikki on lisäksi kansainvälisesti tärkeä lintukohde eli IBA; Important Bird Area -kohde (Birdlife 2008). Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue on vuodesta 1976 lähtien kuulunut kansainvälisen kosteikkojen suojelusopimuksen Ramsarin piiriin (Larsson 2004, 4). Kosteikkojen suojelu on merkittävää erityisesti lintujen suojelun näkökulmasta, sillä suuri osa uhanalaisia lintuja on nimenomaan kosteikkolintuja. Myös Viikin asema tärkeänä muuttolintujen levähdys- ja ruokailupaikkana lisää Viikin suojelullista arvoa. Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue onkin rajattu koskemaan lähes pelkästään alueen kosteikkoa. (Mikkola-Roos ym. 2000, 182–185.)

Varsinaiset luonnonsuojelulliset hoitotyöt alueella sisältävät lintujen elinympäristöstä huolehtimista, luontoharrastusta ja ulkoilua ohjaavien rakenteiden toteuttamista sekä alueen valvontaa ja rakenteiden huoltoa (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 45). Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue on erinomainen esimerkki siitä, miten hoitotoimenpiteet ovat tuottaneet positiivisia tuloksia ja kasvattaneet alueen suojeluarvoa. Viikissä lehmiä laidunnus loppui 1930-luvulla, jonka seurauksena perinteiset rantaniityt kasvoivat umpeen ja ruovikoituivat. Elinympäristön muututtua useat kahlaajalajit lähtivät Viikistä. Syyskuussa 1993 aloitettiin rantaniittyjen kunnostamistyö, jonka tarkoituksena oli saada niityt ennallistettua. Vuonna 1995 kunnostamistyössä päästiin vaiheeseen, jossa rantaniittyjä alettiin jälleen hoitaa laiduntamalla. Kunnostamistavoitteet saavutettiin loistavasti, sillä kahlaajat palasivat pian pesimään ja ruokailemaan alueelle. Laiduntamisella havaittiin olevan niin positiivinen vaikutus rantaniittyjen kuntoon, että sen käyttöä hoitokeinona jatketaan edelleen. Lisäksi alueella

laiduntavat kyytöt eli karjalanlehmät nostavat alueen kulttuurimaisemallista arvoa. (Hyvärinen & Koskikallio 2000, 190–191.)

Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue kuului vuosina 2003–2007 Suomen ympäristökeskusten ja EU:n rahoittamaan Lintulahdet Life hankkeeseen. Hankkeeseen kuului 12 lintujen muuton kannalta arvokasta vesialuetta Uudellamaalla ja Kaakkois-Suomessa. Hankkeen tarkoitus oli kehittää kohdealueiden virkistyskäyttöä. Hanke rahoitti palvelurakenteiden perustamista, jotta alueiden saavutettavuus paranisi ja kävijöiden ohjaus olisi sujuvaa ja virkistyskäyttö selkeämpää. Virkistyskäytön suunnittelun ja ohjauksen tarkoituksena oli myös vähentää maanomistajien ja alueella liikkuvien välisiä ristiriitoja. Viikissä hankkeen tuella on kehitetty uusia elämyksellisiä tapoja liikkua ja retkeillä kosteikkoluonnossa. Näiden elämyksellisten retkien tavoitteena on lisätä kosteikkoluonnon monimuotoisuuden tunnettuutta. Lintulahdet Lifen rahoituksen avulla Viikkiin on myös rakennettu lintutorneja ja opastauluja. (Valtion ympäristöhallinto 2008b.)

2.3.2 Viikin virkistyskäyttö

Viikin virkistyskäytön historia on yhtä vanha kuin Helsinginkin. Helsinki perustettiin vuonna 1550 alun perin juuri Vanhankaupunginlahdelle Vantaanjoen suulle. Ennen teollistumista Viikissä harrastettiin metsästystä, mutta teollistumisen jälkeen kiväärit vaihtuivat pääasiassa kiikareiksi ja kameroiksi. Suomen lintutieteellinen yhdistys perustettiin vuonna 1924. Samana vuonna yhdistys järjesti jäsenilleen ensimmäiset opastetut retket Viikkiin. Ensimmäiset kaikille avoimet retket Viikkiin järjesti Suomen luonnonsuojeluyhdistys vuonna 1943. (Nieminen 2000, 201.) Lintuharrastus yleistyi 1970-luvun alussa, ja vuonna 1974 perustettiin Helsingin alueen lintutieteellinen yhdistys Tringa, joka myös alkoi järjestää suosittuja retkiä Viikkiin. Tringan retket jatkuvat tänäkin päivänä, useiden muiden järjestöjen, kerhojen ja koulujen järjestämien retkien ja tapahtumien ohella. (Tringa 2008.) Helsingin kaupungin ympäristökeskus on yksi suurimpia retkien järjestäjiä (Nieminen 2000, 202).

Helsingin kaupunki on järjestänyt erilaisia rakenteita palvelemaan Viikin luonnossa liikkujia. Alueella on ulkoilureittejä, jotka soveltuvat myös pyöräilijöille tai lastenrattaiden kanssa kulkeville. Pääreittien lisäksi on eritasoisia luontopolkuja, jotka risteilevät alueella. Pitkospuita on rakennettu retkeilijöitä varten Kivinokalle ja Pornaistenniemestä Lammassaareen. Reitit ovat kyltein opastettuja ja Hakalanniemen pääopastaulun lisäksi pienempiä opastauluja luontotietoisuineen voi löytää muidenkin reittien varsilta. Eväiden syöntiin on rakennettu levähdyspaikkoja. (Hyvärinen & Koskikallio 2000, 193–194.) Lintutorneja alueella on kuusi. Tornien

lisäksi alueella on yksi matala piilokoju lintujen tarkkailua varten sekä yksi liikuntaesteisille soveltuva lintujentarkkailulava (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 41.) Helsingin yliopiston vuonna 1969 perustama Arboretum on Viikin puulajipuisto, jossa liikkuja voi tutustua nimikylteillä varustettuihin kotimaisiin ja ulkomaisiin neljäänsataan eri puu- ja pensaslajiin (Helsingin yliopisto 2008).

Vanhankaupunginkoskelle voi hankkia kalastusluvan ja koski onkin suosittu virkistyskalastuskohde (Helsingin kaupunki 2008). Viikin luontoalueella partioi luontovalvoja pitämässä huolta suojelualueen rauhoitusmääräysten kunnioittamisesta. Sulan veden aikaan luonnonsuojelualueella ei saa liikkua merkittyjen reittien ulkopuolella. Luontovalvojan tehtävä on valvomisen lisäksi myös auttaa ja neuvoa alueella ulkoilevia ihmisiä. (Gardenia 2008a.) Viikin opetustilalla Gardenian viher- ja puutarha-alan keskuksessa toimii luontokoulu ja sieltä järjestetään opastettuja teemaretkiä Viikkiin. Gardeniasta saa monipuolista tietoa Viikistä ja alueen opaslehtisiä suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 42.) Koska Viikin luonnonsuojelualue sijaitsee niin lähellä Helsingin keskustaa, on Helsingissä vierailevien ulkomaalaisten matkailijoiden helppo tulla sinne kokemaan Suomen luontoa. Luonnon lisäksi attraktiona niin ulkomaisille kuin suomalaisillekin toimii Viikin koetila ja pellot lehmiseen, sillä ne edustavat suomalaista perinnemaisemaa. Valtio tukee tällaisten perinteisten kulttuuriympäristöjen hyödyntämistä virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun (Valtion ympäristöhallinto 2003, 5).

2.3.3 Viikin venäläiset vierailijat

Viikissä on viime vuosina käynyt venäläisiä vierailijoita yhä enemmän ja enemmän, vaikka heidän on ollut hankala saada tietoa Helsingin keskellä sijaitsevasta virkistysalueesta. Kuinka tämä on selitettävissä? Venäläiset maahanmuuttajat ja matkailijat saavat tietoa niin sanotun puskaradion kautta. Viikissä vierailleet venäläiset suosittelivat sitä kohteeksi Helsinkiin aikoville ystävilleen, tuttavilleen ja sukulaisilleen. Viikki sopii myös venäläisille matkailijoille hyvin luontokohteeksi keskeisen sijaintinsa ansiosta. Moni venäläinen matkailija on vain lyhyellä työ- tai ostosmatkalla Helsingissä. Viikkiin on helppo ja nopea tulla esimerkiksi kokouksen tai ostosten jälkeen. Viikissä ei tarvitse olla huolissaan vaatteiden mahdollisesta kuraantumisesta, sillä hoidettujen kulkureittien ansiosta Viikkiin voi lähteä ulkoilemaan, vaikkei olisikaan pakannut mukaan erityisiä ulkoiluvaatteita.

Venäläiset matkustavat usein perheensä kanssa. Viikki sopii hyvin koko perheen kohteeksi, niin lapsista kuin aikuisistakin on hauskaa katsella lemmiä laitumella ja seurata kalastajien toimia

Vanhankaupunginkoskella. Venäläisille Suomen rauhallisuudella ja puhtaalla luonnolla on suuri merkitys, ja jos heillä on mahdollisuus yhdistää luontoelementti Helsingin matkaansa, tekevät he sen mielellään. Internetissä venäläisillä keskustelupalstoilla Helsinkiin matkalle aikovat venäläiset kyselevät Helsinkiä entuudestaan tuntevilta maanmiehiltään vinkkejä siitä, missä voisi nopeasti matkan aikana kokea suomalaista luontoa. Vastauksissa suositellaan Viikkiä, Haltialaa ja Nuuksiota. Viikin plussaksi venäläisillä keskustelupalstoilla mainitaan usein sen keskeinen sijainti, hyvät kulkuyhteydet, soveltuvuus lapsiperheille ja merenlahden kauneus. (Livejournal 2008a; Livejournal 2008b, Страна советов 2008.)

Helsingin kaupungin suunnittelemat ohjauskeinot eivät nykyisellään tavoita Viikin venäläisiä kävijöitä. Viikin luonto –web-sivut näkyvät ainoastaan suomen, ruotsin ja englannin kielillä. Viikin luonto-oppaita on aikaisemmin julkaistu vain suomeksi ja alueen retkikarttaa lisäksi ruotsiksi ja englanniksi. Reittien varrella olevien suomen- ja englanninkielisten kylttien ja opastaulujen viesti jää monelta venäläiseltä ymmärtämättä. Venäläisten kävijöiden on vaikea kunnioittaa suojelun rauhoitusmääräyksiä, sillä he eivät usein tiedä, mitä alueella on luvallista tehdä ja mitä ei. Tiedotusmateriaalissa tulisi kertoa selkeästi miksi Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelun säännöt on asetettu. Venäläisten on helpompaa kunnioittaa alueen kieltoja ja rajoituksia, kun he ymmärtävät rajoitusten syyt ja luonnonsuojelun tärkeyden.

Pelkkä alueen sääntöjen kääntäminen venäjäksi ei ole riittävä tapa ohjata Viikin venäläisiä vierailijoita. Tehokkaampi ohjaustapa olisi kannustaa heitä ympäristövastuulliseen toimintaan ympäristökasvatuksen keinoin. Venäläisiä tulisi tiedottaa alueen luonnon erityispiirteistä, houkutella heitä kokemaan luontoelämyksiä ja tuntemaan yhteenkuuluvuutta luonnon kanssa. Jo olemassa olevan suomenkielisen Viikin luonto-oppaan kääntämisen sijaan venäläisten ohjaamiseksi olisi hyvä saada juuri heille suunniteltua opasmateriaalia. Venäläisille tulisi kertoa Viikistä juuri heitä kiinnostavia asioita. Viikissä pesii Suomessa ja Euroopassa erittäin harvinainen sitruunavästäräkki, jota tavataan kuitenkin Venäjällä yleisesti. Viikin sitruunavästäräkeistä voisikin venäläisille kertoa sen juurista: joitain yksilöitä harhautui Suomeen nimenomaan Venäjältä, ja ne päätyivät pesimään Viikkiin. Niiden poikaset palaavat vanhempiensa pesimäpaikoille, ja näin Viikkiin on muodostunut pysyvä sitruunavästäräkkikanta. Olisi hyvä miettiä venäläisiä kiinnostavia aiheita siitä näkökulmasta, mikä heille on erikoista ja harvinaista. Venäläisille voisi esimerkiksi korostaa Viikissä pesiviä rytikerttusia ja kyhmyjoutsenia, jotka ovat Venäjällä harvinaisia. Viikin virkistyskäyttömahdollisuuksista erityisesti kalastus ja sienestys kiinnostavat venäläisiä, joten opastaminen näihin aktiviteetteihin olisi tärkeää.

3 Luonto-oppaan laatiminen

Opaskirjallisuus kuuluu tietokirjallisuuteen (Jussila 2006, 23). Tietokirjallisuuden tarkoitus on jakaa tietoa ja opettaa lukijalle jokin uusi asia. Tietoteokset ovat tosiasioihin pohjautuvia painettuja tai sähköisesti julkaistuja tietokirjallisuuden tuotoksia. (Nykysuomen sanakirja 1996, 669.) Tietokirjoittajien tärkein tehtävä on tulkita tosiasioita ja suhteuttaa erilaisia tuloksia ja näkemyksiä toisiinsa. Pelkkä faktojen esittäminen ei usein riitä, sillä kuka tahansa voi etsiä jo olemassa olevaa tietoa ja väittämiä lähes kaikilta aloilta. (Hiidenmaa 2006, 77.) Opaskirjallisuudessa tietokirjoittaja perehdyttää lukijan tiettyyn aihepiiriin (Heinonen 2008, 19). Opaskirjallisuuden teoksista löytyy juuri tälle tietokirjallisuuden lajille ominaisia piirteitä. Näitä oppaille yhteisiä piirteitä ovat ajantasaisuus, yleistajuisuus, luotettavuus, käytännöllisyys, päivitettävyyys ja käyttäjäkeskeisyys. (Jussila 2006, 25.) Jotta kirjoittajan sanoma olisi lisäksi eritasoisille lukijoille mahdollisimman selkeä, tulee tietokirjallisuuden tekstien olla ymmärrettäviä, asiallisia ja täsmällisiä. Tekstityypiltään luonto-oppas on usein kuvaileva eli se vastaa kysymykseen millainen jokin on (Hiidenmaa 2006, 70). Tietoteoksissa kirjoittaja kertoo usein asioista persoonattomasti. Jotkut tietoteokset kuitenkin heijastelevat kirjoittajan persoonaa ja parhaimmassa tapauksessa tämä voi innostaa lukijaa. Luonto-oppaissa näkyy myös se opaskirjallisuutta yhdistävä piirre, että niissä on usein kuvia, tietoruutuja ja ingressejä, jotka alun perin olivat tyypillisiä lehdille (Hiidenmaa 2006, 63.)

Oppaan kirjoittajan tulee ennen kirjoittamisen aloittamista pohtia, missä muodossa hänen teoksensa tullaan julkaisemaan. On eri asia kirjoittaa tekstiä esimerkiksi sähköiseen julkaisuun kuin perinteiseen painettuun julkaisuun. Kirjoittamista helpottaa, jos kuvittelee mielessään kuvan siitä, millainen valmiista tuotoksesta tulee. (Karhu ym. 2005, 216.) Jokaisella tietokirjoittajalla on oma työskentelytapansa. Tärkeää ei ole välttämättä seurata orjallisesti jotain valmiita kirjoittamisen mallia, vaan tunnistaa omat vahvuutensa ja heikkoutensa kirjoittajana. Tällöin valmiita kirjoittamisen malleja on helpompi soveltaa omaan työskentelytapaan sopiviksi. (Tuominen 2006, 34.)

3.1 Kohderyhmä ja tavoitteet

Ennen kirjoittamisen aloittamista täytyy kirjoittajan määritellä tarkasti teoksen kohderyhmä, sisältö ja tavoite (Karhu ym. 2005, 209). Luonto-oppaiden pääkohderyhmä on luontoharrastajat (Jussila 2006, 25). Kirjoittajan tulee kuitenkin rajata kohderyhmänsä vielä tarkemmin ja pohtia kenelle hän suuntaa tekstinsä sekä millaisissa tilanteissa sitä luetaan. Kirjoittajan tulee pitää mielessään valittu kohderyhmä koko prosessin ajan, sillä kohderyhmä määrää tekstin

muodon. (Karhu ym. 2005, 209.) Asettumalla valitsemansa kohderyhmän asemaan, kirjoittaja saa oppaan sisällöstä juuri sitä kiinnostavan (Karhu ym. 2005, 211). Kirjoittajan tulee lisäksi ottaa kohderyhmä huomioon päättäessään asioiden esittämisjärjestyksestä. Lukijalle hyödyllisin järjestys ei ole välttämättä sama kuin se järjestys, jossa kirjoittaja itse haluaisi esittää asiansa. (Uimonen 2003, 36.) Järjestys on helpompi miettiä, jos kirjoittaja asettuu kohderyhmän asemaan ja kuvittelee lukijan ajatuksenjuoksun. Oleellista on kyetä ennakoimaan lukemisen edessä lukijalle herääviä kysymyksiä. (Karhu ym. 2005, 225–226.) Kirjoittajan on tärkeää miettiä, mikä kohderyhmää kiinnostaa. Mitä se tietää jo ennalta ja mitä uutta se haluaisi oppia? Kirjoittajan täytyy pohtia kohderyhmän tarpeita ja sitä, minkä hyödyn lukija saa lukemalla tekstin. (Rentola 2006, 92–94, Karhu ym. 2005, 211–212.) Kohderyhmän tarpeiden määrittämisen lisäksi tulee kirjoittajan päättää omat tavoitteensa ja asettaa tekstilleen realistinen päämäärä. Mitä kirjoittaja haluaa itse sanoa lukijalle? Mitä kirjoittaja haluaa lukijan tietävän tai oppivan? Kirjoittamisella pyritään aina saamaan aikaan jokin vaikutus. (Karhu ym. 2005, 210–211, Rentola 2006, 97.) Hyödyllisin teoksesta tulee, kun kirjoittajan ja lukijan tavoitteet kohtaavat. Tällöin lukija saa suurimman mahdollisen hyödyn tekstistä ja kirjoittaja on onnistunut päämäärässään. (Karhu ym. 2005, 213.)

Luonto-oppaiden perimmäinen tavoite on vaikuttaa lukijaan ympäristökasvatuksella. Ympäristökasvatuksessa pyritään muuttamaan lukijan arvoja ja asenteita tiedon avulla ja houkutellaan lukija ulkoilmaan kokemaan yhteenkuuluvuutta luonnon kanssa. (Unesco-Unep 1978, 2.)

Luonto-opastus edistää luonnon ja kulttuuriperinnön tuntemusta ja tukee näin suojelumyönteisyyden leviämistä sekä toimintaa luonnon hyväksi. (Heinonen 2008, 14). Ympäristökasvatuksen näkökulma ilmenee myös siinä, että luonto-opas pyrkii auttamaan lukijaa saamaan luontoelämyksen retkellään. Luontoelämys parhaimmassa tapauksessa syventää retkeilijän suhdetta luontoon ja saa hänet elämään ympäristöstävällisemmin. (Unesco-Unep 1978, 3.) Luontoelämykset ovat usein niin sanottuja ahaa-elämyksiä, jotka syntyvät, kun retkeilijä oppii jonkin uuden asian luonnosta. Tähän luonto-opas voi vaikuttaa antamalla lukijalle tietoa alueesta ja sen eliöistä. Luonnossa liikkuaan lukijalla on mahdollisuus havainnoida itse niitä asioita, joista hän on oppaassa lukenut. Lukijan on helpompi ymmärtää ihmisen ja ympäristön vuorovaikutusta ja siitä aiheutuvia muutoksia, jos hän retkeillessään tuntee olevansa osa luonnon suurta kokonaisuutta. (Pajanen 2007, 10.)

3.2 Rakenne ja sisältö

Ennen kirjoittamisen aloittamista kirjoittajan tulee pohtia teokselle sopiva rakenne ja suunnitella, mistä asioista hän haluaa siinä kertoa. Vertailusta muiden kirjoittajien vastaavanlaisiin

tuotoksiin voi saada hyviä ideoita. Erilaisista rakenteista kirjoittaja voi löytää toimivan ratkaisun, joka sopii juuri hänen teokselleen. (Karhu ym. 2005, 216.) Yksi tapa tehdä sopiva rakenne oppaalle on suunnitella aiheista niistä asioista, joiden haluaa sisältyvän oppaaseen. Jotta aiheista olisi helpompi tehdä, täytyy lisäksi tehdä suunnitelma tiedonhausta ja aineiston keräämisestä. Aihehinnan kehittäminen on helpompaa, kun kirjoittaja pitää mielessään sen tavoitteen, jonka hän on oppaalle asettanut. Usein kaikkia niitä asioita, joihin kirjoittaja haluaisi teoksessaan perehtyä, ei saada mahtumaan yhteen julkaisuun. Siksi aihe täytyy rajata tarkkaan. Kirjoittajan kannattaa muutenkin muokata aiheistaan ennen varsinaisen kirjoitusprosessin alkua, jotta suunniteltuun rakenteeseen ei tarvitse enää kirjoitusprosessin aikana tehdä suurempia muutoksia. (Rentola 2006, 99–100, Karhu ym. 2005, 211–212; 227.)

Luonto-opas on luonnontuntemusta, luontokokemuksia ja havaintoherkkyyttä painottava tietoteos. (Heinonen 2008, 14). Luonto-oppaiden sisällön tarkoitus on jakaa tietoa alueen luonnosta ja auttaa lukijaa luonnon havainnoimisessa. Se tiedottaa erityisesti alueen lajistosta ja ominaispiirteistä. (Haapanen 2007, 36.) Luonto-oppaan avulla lukija tulkitsee ympäristöä, sen ilmiöitä ja vuorovaikutussuhteita (Heinonen 2008, 14). Luonto-oppaissa aihe on yleensä sidoksissa johonkin tiettyyn maantieteelliseen alueeseen, kuten luonnonsuojelualueeseen tai tiettyyn elinympäristöön, kuten kosteikkoihin. Luonto-opas voi kertoa yleisesti alueen luonnosta tai keskittyä alueen johonkin luonnon osaan, kuten Lapin jokiin tai kosteikon lintuihin. Tiettyyn maantieteelliseen alueeseen keskittyvässä luonto-oppaassa kartta on yleensä olennainen, sillä oppaan täytyy pitää lukija reitillä. (Hiidenmaa 2006, 70.) Luonto-oppaat sisältävät usein myös hieman tietoa alueen historiasta, sillä näin tarjotaan monipuolisempaa tietoa alueesta. Esimerkiksi tieto siitä, miten ihminen on eri aikakausina vaikuttanut alueen luontoon, tahtoen tai tahtomattaan, auttaa lukijaa saamaan kokonaiskuvan luontoalueen syy- ja seuraussuhteista. Luonto-opas tiedottaa lukijaa alueen virkistyskäyttömahdollisuuksista, kuten marjojenpoiminnasta tai makkaran paistosta laavulla. (Haapanen 2007, 36–38.) Luonto-opas myös vastaavasti kertoo, mitä alueella ei ole luvallista tehdä. Suomen luontoalueilla tyypillisiä luonnonsuojelulla kiellettyjä (20.12.1996/1096) tai osittain rajoitettuja tekoja ovat esimerkiksi kalastus tai lemmikkieläimen vapaana pitäminen.

3.3 Muokkaus

Kaikille kirjoittamisen malleille on yhteistä se, että niihin kuuluu muokkausvaihe oleellisena osana kirjoitusprosessia. Myös luonto-oppaan kirjoittaja joutuu muokkaamaan tekstiään monta kertaa ennen julkaisuvalmista opasversiota. Lopullista muokkausta ja tekstin hiomista sanotaan viimeistelyksi. Muokatessa kirjoittaja pyrkii saamaan tekstinsä selkeään järjestykseen ja muo-

dostamaan kappaleista luontevan kokonaisuuden. Muokkaamisella tarkoitetaan teoksen rakenteen muokkaamisen lisäksi tekstin ja kielen muokkaamista. Muokkaus on tärkeää, jotta teksti olisi lukijalle mahdollisimman selkeä ja yksinkertainen. (Tuominen 2006, 36–37.) Kun kirjoittaja on innostunut omasta aiheestaan ja se on hänelle läheinen, tulee tekstistä herkästi liian pitkä ja lukijalle yksitoikkoista luettavaa. Tietokirjoittajan on käsitettävä, että myös lyhyt teksti voi olla asiantunteva. Jotta kirjoittaja ei sortuisi esittelemään vain itseään kiinnostavia asioita, tulisi hänen jatkuvasti muistaa kohderyhmänsä ja se, miksi teksti on tarkoitettu heille luettavaksi. (Karhu ym. 2005, 227.)

Yleisiä muokkaamismenetelmiä on esimerkiksi hioa virkkeitä mahdollisimman lyhyiksi, käyttää sivulauseita vaikeiden lauseenvastikkeiden sijaan, avata vaikeasti ymmärrettäviä käsitteitä ja käyttää lyhenteitä harkiten (Karhu ym. 2005, 245–247). Kielen muokkaus on myös hyvä keino asioiden kiteyttämiseksi ja tekstin tiivistämiseksi (Hiidenmaa 2006, 71). Muokkausvaihe on kirjoittajalle otollinen hetki ottaa vastaan palautetta, sillä silloin tekstiä voi vielä parannella korjausehdotusten perusteella. Palautteen vastaanottokyky on kirjoittajalle tärkeä ominaisuus, sillä palautteen avulla hän voi nähdä tekstinsä ulkopuolisen silmin. Omalle tekstile sokeutuu helposti, jolloin voi jäädä huomaamatta joku oleellinen puute tekstissä. (Tuominen 2006, 38–39.)

Tekstin luettavuuden ja sujuvuuden kannalta on tärkeää, että tietoteoksen jokainen otsikko ja kappale toimivat itsenäisesti. Näin lukijan on helppo silmäillä tekstiä ja valita itseään kiinnostavat kappaleet luettavaksi. Otsikoiden ja kappaleiden toimivuuden voi tarkastaa käymällä ne huolellisesti läpi. Jokaisessa otsikossa tulisi olla kokonainen tieto tai ajatus, ei pelkästään tulevan kappaleen aihetta. Jokaisessa kappaleessa taas tulisi olla yksi pääajatus, jota lukijaa kiinnostavat pienemmät tiedot tukevat. (Karhu ym. 2005, 233–234.) Hyvä keino kappaleiden toimivuuden varmistamiseksi on tarkistaa, näkyykö jokaisen kappaleen ensimmäisessä virkkeessä aina selkeästi kappaleen pääajatus. Tärkein tieto pitäisi tarjota lukijalle heti kappaleen alussa, ja lähteä sitten syventämään ja laajentamaan sitä. (Uimonen 2003, 105.)

Viimeisessä muokkausvaiheessa eli viimeistelyssä tietokirjoittaja tarkistaa vielä kerran tekstinsä läpikotaisin. Hän käy läpi huolellisesti oikeakielisyyden sekä tietojen paikkansapitävyyden. (Tuominen 2006, 36.) Tietokirjoittajalla tulee olla luotettavat lähteet, sillä tietoteoksista lukijat odottavat saavansa faktaa eli todenmukaista tietoa (Rentola 2006, 99–100). Koska tietoteosten tulee olla sisällöltään virheettömiä, on tietokirjoittajan työprosessista suuri osa tiedonhakua ja jatkuvaa tosiasioiden tarkistamista (Tuominen 2006, 34). Viimeistelyvaiheessa kirjoittajan on hyvä ottaa etäisyyttä tekstiinsä. Etäisyyden ottamisen jälkeen hän näkee uusin silmin tekstinsä ulkoasun ja rakenteen, jolloin hänen on helpompi määritellä toimiiko se vai ei. Kirjoittajan

tulee lisäksi arvioida tekstinsä toimivuutta käyttötilanteessa. Hänen tulee pohtia, täyttyvätkö tekstissä hänen ideointivaiheessa määrittelemänsä tavoitteet sekä lukijan että kirjoittajan kannalta. (Uimonen 2003, 101–103.)

3.4 Ulkoasu

Luonto-oppaan ulkoasu on tärkeä, sillä se kiinnittää katsojan huomion ja parhaimmillaan saa hänet kiinnostumaan ja lukemaan oppaan. Ulkoasua päätettäessä onkin otettava huomioon oppaan kohderyhmä, jotta ulkoasu vetoaisi juuri heihin. (Karhu ym. 2005, 290–291.) Tietoteoksiin kuten luonto-oppaisiin sopii varsinaisen tekstin ohella tietoruutujen, laatikkojen ja kuvien käyttäminen. Ne auttavat lukijaa ymmärtämään paremmin tekstin sisällön. Tietoruutujen ja laatikkojen täytyy toimia myös itsenäisesti, sillä tietoteoksia ei yleensä lueta etukannesta takakanteen, vaan lukija silmäilee tekstiä ja lukee vain itseään kiinnostavat kappaleet. Kirjoittajan kannattaa miettiä jo ennen varsinaisen kirjoitustyön alkamista sitä, mitkä tiedot hän haluaa sijoittaa tekstiin ja mitkä tietoruutuihin, laatikoihin ja kuviin. (Karhu ym. 2005, 234–235.)

Teoksen ulkoasuun voidaan kuvien ja tietoruutujen lisäksi vaikuttaa kirjasintyyppin valinnalla, otsikoinnilla, kappalejaolla, materiaalivalinnoilla, luetteloilla ja taulukoilla. Kirjoittaja saattaa päättää itse kaikista ulkoasuun liittyvistä valinnoista, tai hän voi toimia yhteistyössä taittajan, graafikon ja kuvittajan kanssa. (Hatva 2006, 81; 89.) Yleensä hyvän ulkoasun tunnuspiirteitä ovat selkeys ja johdonmukaisuus, sillä liioiteltu tehokeinojen käyttö voi hämmentää lukijaa. Ulkoasun määrittelyssä on otettava huomioon kolme päätekijää, joiden on tuettava oppaalle asetettua tavoitetta. Ensimmäiseksi, on tärkeää tietää teoksen julkaisumuoto ja käyttötarkoitus. Esimerkiksi kenttäoppaaksi tarkoitettu sienten tunnustusopas on aivan erinäköinen ulkoasultaan, kuin kotona luettavaksi tarkoitettu suuri ja raskas tietokirja. Toiseksi, teoksen sisältö vaikuttaa ratkaisevasti ulkoasuun. Esimerkiksi vakava-aiheiseen teokseen eivät sovi räikeät ja isot otsikot. Kolmanneksi, teoksen kohderyhmä pitää ottaa huomioon ulkoasua miettiessä. Ulkoasu täytyy saada kohderyhmän näköiseksi niin, että se puhuttelee juuri heitä. (Karhu ym. 2005, 290–291.)

Kuvituksen ja kuvatekstien onnistuminen on hyvin tärkeää, sillä luonto-oppaassa yhdellä kuvalla saa usein kerrottua enemmän kuin tuhannella sanalla. Esimerkiksi tietty lintulaji on helpompi tunnistaa kuvasta kuin tekstistä, jossa lintu on kuvailtu sanoilla. Kuvat voivat havainnollistaa aihetta lukijalle ymmärrettävämpään muotoon. Kuvituksen tarkoitus on tietoteoksissa tekstin tapaan välittää lukijalle jotain uutta tietoa. Onnistunut kuvitus keventää luettavuutta ja samalla vie lukijaa syvemmälle teoksen aiheeseen. Tietoteoksissa kuvitusta käytetään usein

toistamaan tekstissä kerrottua asiaa ja näin vahvistamaan halutun viestin tehoa. Toinen suosittu tapa käyttää kuvitusta on antaa kuvan toimia itsenäisenä tietolähteenä. Tällöin lukija saa kuvasta jotain aivan uutta tietoa tai uuden näkökulman aiheen käsittelyyn. (Karhu ym. 2005, 272.) Kuvatekstin täytyy liittää teksti ja kuva teoksessa käsiteltävään aiheeseen. Kuvatekstin tulee myös antaa sellaista tietoa lukijalle, jota kuvasta yksinään ei lukija voi saada. Esimerkiksi jos joutsenta esittävän kuvan alla olisi vain teksti: ”laulujoutsen”, ei se antaisi lukijalle mitään arvokasta tietoa. Sen sijaan kuvateksti ”laulujoutsen on Suomen kansallislintu” kertoo lukijalle jo enemmän. (Karhu ym. 2005, 277.) Tietoteoksissa kuvien lisäksi tärkeässä roolissa ovat erilaiset luettelot. Ne keventävät tekstiä ja tekevät siitä lukijaystävällisemmän, jolloin tekstin silmäily helpottuu. Luettelot kirjataan yleensä luetelmaviivojen avulla. (Karhu ym. 2005, 235.)

4 Viikin venäjänkielisen luonto-oppaan laatiminen

Sain Helsingin kaupungin ympäristökeskukselta toimeksiannon laatia Viikkiä esittelevän venäjänkielisen luonto-oppaan, joka olisi lyhyt ja selkeä. Oppaan tekstin ja kuvituksen sain suunnitella itse. Ympäristökeskus hyväksyi oppaalle tekemäni sisältösuunnitelman tammikuussa 2009. Sisältösuunnitelmassa esittelin Ympäristökeskukselle suomeksi ne teemat, joista aioin kirjoittaa oppaassa venäjäksi. Kirjoittamani opastekstin oikeakielisyyden tarkasti HAAGA-HELIAN Pasilan toimipisteen venäjän kielen opettaja. Valmiin opastekstin Ympäristökeskuksen ja Rakennusviraston Viikin tutkimus- ja työryhmä hyväksyi toukokuussa 2009 vuosikokouksessaan, jossa olin esittelemässä opasta.

Oppaan lopulliseksi pituudeksi päätin 12 sivua olevan sopiva, sillä se riitti antamaan hyvän yleiskuvan Viikin alueesta ja sen luonnosta. Opas on tämän raportin liitteenä (liite 1) samoin kuin sen suomenkielinen käännös (liite 2). Ympäristökeskus painatti valmista opasta 500 kappaletta kesäkuun alussa 2009. Oppaan taittoi Ympäristökeskuksen taittaja, jonka kanssa neuvottelin oppaan eri ulkoasumahdollisuuksista. Oppaan kanteen valitsin värivalokuvia ja muuten kuvituksena käytettiin piirtämiäni mustavalkoisia grafiikkapiirustuksia. Oppaaseen tuli lisäksi Viikin-Vanhankaupunginlahden luontoalueen kartta. Karttaa en piirtänyt itse, vaan riitti, että lisäsin Ympäristökeskukselta saamaani valmiiseen karttapohjaan haluamani karttamerkit, kuten lintutornit ja polut, ja kirjoitin merkkien selvitykset venäjäksi ja translitteroin suomalaiset paikannimet kyrillisillä kirjaimilla. Opas tuli jaettavaksi Viikin Gardeniaan, Helsingin matkailu-neuvontaan, Rakennusvirastoon ja Liikuntavirastoon. Oppaan avulla venäjänkieliset henkilöt voivat tutustua Viikkiin etukäteen tai kantaa sitä mukana retkeillessään Viikin alueella.

4.1 Kohderyhmä ja tavoitteet

Ennen kirjoittamisen aloittamista määrittelin tarkasti oppaan kohderyhmän ja tavoitteet. Se, että opas tulisi nimenomaan venäjäksi, auttoi kohderyhmän rajaamisessa. Määrittelin oppaan kohderyhmäksi kaikki Viikin venäjänkieliset vierailijat. Tämä määritelmä sisältää niin venäjänkieliset matkailijat kuin maahanmuuttajatkin. Korostan määrittelyssä sanaa venäjänkieliset, sillä venäläisten lisäksi venäjänkieliseksi voidaan katsoa lähes kaikki neuvostoliittolaistaustaiset henkilöt. Vaikka he edustavatkin eri kansallisuuksia, yhdistää heitä kaikkia venäjänkielen taito. Halusin määritellä tarkasti kohderyhmän, sillä valittu kohderyhmä määrää kirjoitettavan tekstin

muodon. Myös sisällöltään oppaan tulee kiinnostaa nimenomaan valittua kohderyhmää (luku 3.1).

Kirjoittajan on asetettava kohderyhmänsä asemaan, jotta tekstistä tulisi juuri heille suunniteltua. Siksi päätin kuvitella yhden kohderyhmän henkilöistä aivan konkreettisena ja pitää hänet mielessäni koko oppaan työstämisen ajan. Kuvitteleman lukija edustaa tyypillistä Helsinkiin matkustavaa venäläistä. Hän on 36-vuotias pietarilainen mies, joka matkustaa Helsinkiin yhdeksi yöksi liiketapaamista varten. Hänen mukanaan matkustavat vaimo ja kaksi lasta. Vaimo käy ostoksilla miehen liiketapaamisen aikana. Heille jää tämän jälkeen vapaata aikaa, jonka he haluavat viettää ulkoilemalla lasten kanssa Viikin luontoalueella. Viikistä he ovat kuulleet pietarilaiselta naapuriltaan, joka on vierailut usein Helsingissä. Viikki on naapurille tuttu paikka, sillä hänen tyttärensä on naimisissa suomalaisen miehen kanssa ja asuu Helsingissä. Naapurin ollessa tyttärellään kylässä, käyvät he usein kävelyllä Viikissä ja nousevat lintutorniin katselemaan Vanhankaupunginlahden maisemia.

Kohderyhmän lisäksi määrittelin tarkasti oppaan tavoitteet. Tavoitteen määrittely on tärkeää, sillä se määrää oppaan sisällön ja rajaa sitä (luku 3.1). Halusin oppaasta kaikkia osapuolia hyödyttävän ja siksi päätin määritellä tavoitteet omien tavoitteideni lisäksi myös työn toimeksiantajan eli Ympäristökeskuksen näkökulmasta sekä kohderyhmän eli Viikin venäjänkielisten vierailijoiden näkökulmasta. Niin Ympäristökeskuksen kuin minunkin päätavoitteena on, että opas edistäisi kestävästä luontomatkailusta ja ympäristövastuullisuutta. Ympäristökeskuksen tavoitteena on erityisesti saada oppaasta apuväline venäläisten kävijöiden ohjaamiseksi alueella. Ohjaamisella Ympäristökeskus haluaa vaikuttaa varsinkin rauhoitussääntöjen noudattamiseen. Omaksi tavoitteekseni asetin suomalaisen luonnon tuomisen lähemmäs venäläisiä ja kannustamisen ympäristömyönteiseen ajattelutapaan. Kohderyhmän tavoitteeksi oletin tiedon saamisen Viikin alueesta, sen luonnosta ja virkistyskäyttömahdollisuuksista. Ottaessani huomioon nämä kolme erilaista tavoitetta päädyin neljään päätökseen oppaan tyylistä ja sisällöstä:

1. Tyylliltään oppaan teksti ei saa olla liian myyvä, vaan sen tulisi olla ennen kaikkea tiedottava.
2. Oppaassa on esiteltävä Viikin luontoaluetta yleisesti ja kerrottava erilaisista virkistyskäyttömahdollisuuksista.
3. Oppaassa tulee hyödyntää ympäristökasvatuksen keinoja ja kertoa Viikin luonnon erityispiirteistä venäläisiä kiinnostavia yksityiskohtia. Se houkuttelee lukijaa lähtemään retkelle Viikkiin ja kokemaan luontoelämyksiä. Tämä lisää lukijan yhteenkuuluvuuden tunnetta luonnon kanssa ja edistää ympäristömyönteisen ajattelun leviämistä.

4. Oppaassa on tuotava esille luonnonsuojelun merkitys ja korostettava rauhoitussääntöjen noudattamisen tärkeyttä.

4.2 Suunnittelu

Seuraavaksi määrittelin oppaan julkaisumuotoon, ulkoasuun ja rakenteeseen liittyvät pääseikat. Kirjoitusprosessi tulisi olemaan helpompaa, kun voisi kirjoittaessa kuvitella valmiin oppaan silmiensä eteen (luku 3). Päätin, että opas tulisi perinteisen vihon malliseksi, eikä esimerkiksi kokoon taiteltavaksi. Perinteinen pieni vihko on helppokäyttöisempi ja selkeämpi maastossa, kuin suureksi aukeava taiteltava malli. Vihko ei rypisty niin helposti tulessa kuin taiteltavan mallinen ja sitä on helpompi kuljettaa mukana retkeillä, sillä se mahtuu hyvin taskuun. Oppaan kuvittamisesta mustavalkoisilla grafiikkapiirroksillani oli sovittu Ympäristökeskuksen kanssa. Päätin käyttää kuvitusta niin, että kuvat tukisivat tekstiä mutta toisivat lukijalle myös jotain uutta tietoa. Päätin myös, että luettavuuden helpottamiseksi oppaaseen tulisi muutama tietoruutu (luku 3). Tietoruutuun laittaisin esimerkiksi selkeästi esille tiedot Viikin saavutettavuudesta.

Työskentelymenetelminä venäjänkielisen Viikin luonto-oppaan laatimisessa päätin käyttää huolellista tiedonkeruuta, aiheistan tekemistä oppaan rakenteen ja sisällön suunnittelun helpottamiseksi, piirtämistä ja venäjänkielisen tekstin kirjoittamista sekä sen suomentamista. Mielestäni oli tärkeää tuottaa opasteksti suoraan venäjäksi, jotta se olisi mahdollisimman sujuva. Toisin sanoen halusin kirjoittaa juuri venäjänkielinen tekstin ensin, jotta tekstistä ei tulisi jäykkää suomi-venäjä -käännöstä. Tekstin suomennosta pyydettiin Ympäristökeskuksesta, jotta he voisivat lukea, mitä oppaaseen on tulossa. Suurimman osan kuvista suunnittelin ennen kuin ryhdyin kirjoittamaan. Suunnittelin, mitä aion piirtää ja mitä kuvateksteissä lukisi. Halusin kuvien tukevan tekstiä ja tuovan lisäksi lukijalle jotain lisätietoa. Kuvatekstien avulla on mahdollista kertoa lukijalle esimerkiksi yksityiskohtaisia asioita, joita on muuten vaikea saada sovittua tekstiin (luku 3.4). Piirtämisessä päätin käyttää apuna ja mallina luontokirjojen valokuvia, jotta niistä tulisi mahdollisimman tarkkoja ja todenmukaisia.

4.2.1 Tiedonkeruu

Keräsin mahdollisimman paljon Viikkiin liittyvää tietoa, joka on oleellista oppaan kannalta. Tiedonkeruu oli tärkeää, koska opas on tietoteos ja sen tulee perustua tosiasioihin (luku 3.2).

Hankin sopivaa materiaalia kirjastosta, luennolta, internetistä ja Rakennusvirastosta. Kirjastosta lainasin vuonna 2000 julkaistun kirjan ”Viikki – Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa”, jossa kattavasti kerrotaan alueen virkistyskäytön ja luonnonsuojelun nykypäivästä ja historiasta. Kirjan kappaleet ovat kirjoittaneet eri alojen asiantuntijat, joilla on yhteyksiä Viikkiin työn tai harrastuksen puolesta. Lainasin kirjastosta myös Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisun vuodelta 2006 ”Vanhankaupunginlahden lintuvesi – Natura 2000 -alueen hoito- ja käyttösuunnitelma”. Julkaisussa on listattu alueella esiintyvät eläin- ja lintulajit sekä kerrottu luontotyypeistä yksityiskohtaisesti. Tämä luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma osoittautui todella hyödylliseksi, sillä siinä on lisäksi esitelty ja perusteltu virkistyskäytön nykyisiä ja tulevia rakenteita. 30.12.2008 kävin Gardeniassa kuuntelemassa Viikin luontovalvojan Eero Haapasen luentoa Viikin luonnon kulunut vuosi. Sain luennosta hyviä muistiinpanoja, joita päätin hyödyntää oppaan sisällön aihelistaa tehdessäni.

Internetistä latsin luokkaretkien vetäjille tarkoitetun Viikki-vihko – johdatusta Viikin luontoon -tiedoston. Internetiä käytin lisäksi tiedon hakemiseen Viikin luonto -web-sivuilta. Viikin luonto -sivuja päivitetään jatkuvasti, ja niistä saa kattavaa ja ajankohtaista tietoa Viikin luontoon liittyvistä asioista. Painettuja Viikin oppaita ei aluksi ollut helppo löytää. Helsingin matkailuneuvonnasta olivat kaikki Viikin oppaat loppuneet ja sain sieltä vain Gardenian esitteen. Matkailuneuvonnasta minua neuvottiin etsimään oppaita Rakennusvirastosta, koska se on usein toiminut Viikin oppaiden julkaisijana. Kävin Rakennusvirastossa, mutta sieltäkin oppaat olivat loppuneet. Sain Rakennusvirastosta kuitenkin julkaisuasioita hoitavan henkilön puhelinnumeron ja soitin hänelle. Hän lähetti minulle lopulta postitse aiemmin julkaistua Viikin opasmateriaalia kuten Viikarien Viikki – ohjaajan vihkon vuodelta 2000 ja suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi julkaistut Viikin retkikartat vuodelta 2003. Viikin retkikartta minulla oli jo ennestään suomeksi, sillä olin ostanut sen pari vuotta sitten Gardeniasta. Isältäni sain varsinaisen aarteiden, kolme vanhempaa Viikin opasvihkosta:, Luontoretki Viikkiin ja Viikki-Vanhankaupunginlahti – lintuparatiisi keskellä Helsinkiä molemmat vuodelta 1997, ja Viikin puulajipuiston luontopolku vuodelta 1991.

4.2.2 Rakenne ja aihelista

Oli mielenkiintoista tutustua erilaisiin ja eri käyttöön tarkoitettuihin Viikki-julkaisuihin. Niistä oli paljon hyötyä miettiessäni, millainen rakenne sopisi oppaalle, jota olin itse suunnittelemassa. Päätin kirjoittaa oppaaseen osioita teemoittain, tyyliin ”Viikin linnut” ja ”Viikin ulkoilureitit”. Tällainen rakenne erosi aiemmin julkaistuista suomenkielisistä Viikki-oppaista. Aiemmissä julkaisuissa kappaleet ovat jakautuneet niin, että tietty kappale on kertonut aina kerrallaan yh-

destä Viikin alueesta, sen luontotyypeistä ja aktiviteettimahdollisuuksista. Esimerkiksi yksi kappale on kertonut Lammassaaresta ja siellä tavattavista linnuista, toinen kappale Kivinokasta ja sen kuusimetsän eliöistä ja kolmas kappale Vanhankaupunginkoskesta ja kalastuksesta. Päätin, että laatimani opas ei seuraa aiemmin julkaistujen oppaiden rakennetta, koska mielestäni yllä kuvaamani rakenne on sekava kohderyhmäni kannalta. Selkeämpää olisi esitellä aluetta aktiviteettimahdollisuuksien, eikä paikkojen kautta. Kohderyhmän tavoitteena on saada yleistietoa Viikin alueesta ja löytää helposti itseään kiinnostavat asiat. Siksi halusin laatia oppaan, jonka osiot jakautuvat teemojen mukaan niin, että ne toimivat myös itsenäisesti jos lukija haluaa vain silmällä tekstiä. Tällöin lukija löytää helposti itseään kiinnostavat tiedot, ilman että hänen on pakko lukea koko opasta kannesta kanteen.

Määriteltyäni oppaan rakenteen ja tutustuttuani keräämääni Viikki-materiaaliin, aloin määritellä oppaan sisältöä. Sisällön määrittelemiseksi aiheistan tekeminen on tehokas tapa (luku 3.2). Aloitin aiheistan tekemisen listaamalla paperille oppaassa esiteltävät pääkohdat, kuten virkistyskäyttömahdollisuudet ja luontotyypit. Pääkohtien alle jatkoin listaamista aiheista, joiden koin linkittyvän niihin. Esimerkiksi virkistyskäyttömahdollisuuksien alle listasin lintujen tarkkailun ja kalastuksen, luontotyyppien alle pellot ja tervaleppämetsiköt. Aiheistasta tuli niin pitkä, että ymmärsin karsimisen ja tarkemman aiherajauksen olevan välttämätöntä. Varsinkin lintuja käsittelevä listan kohta oli todella pitkä, koska itse olen lintuharrastaja. Karsiminen tuntui hyvin vaikealta, olisin mielelläni kertonut oppaassa kaikista Viikin mielenkiintoisista lintulajeista. Muistutin itseäni siitä, että lukijaa ei välttämättä kiinnosta samat asiat, kuin kirjoittajaa (luku 3.1). Tämän sisäistettyäni luin aiheistan läpi kohderyhmän silmin. Vaihdettuani näkökulmaa karsiminen tuntui helpommalta ja perustellummalta.

Tekemäni aiheistan mukaisesti oppaan sisältö koostui kuudesta teemasta: luonto-teemasta, käyntikohde-teemasta, ulkoilu-teemasta, lintu-teemasta, kalastus-teemasta ja luonnonsuojelu-teemasta. Luonto-teema toimisi koko oppaan johdantona. Luonto-teeman uskoin olevan erityisen tarpeellinen kohderyhmäni näkökulmasta, sillä siitä lukija saisi oleellista yleistietoa Viikistä. Käyntikohde-kappaleessa esittelisin Gardenian trooppisen kasvihuoneen ja Viikin tutkimus- ja koetilan. Näiden käyntikohteiden lyhyt esittely oli perusteltua, sillä ne toimivat myös Viikin tiedotus- ja luontokeskuksina ja ovat jo siksi tärkeitä Viikin vierailijoille (luku 2.3.2). Ulkoilu-teemassa kertoisin lukijalle Viikin ulkoilureiteistä. Tämän teeman koin tärkeäksi, koska yhtenä Ympäristökeskuksen oppaalle asettamana tavoitteena oli kävijöiden ohjaaminen oikeanlaiseen liikkumiseen alueella (luvut 2.3.2; 4.1). Lintu-teemassa kertoisin Viikin linnuista ja niiden tarkkailumahdollisuuksista. Mielestäni lintujen korostaminen Viikkiä esiteltäessä oli perusteltua, sillä Viikin-Vanhankaupunginlahden luontoa suojellaan nimenomaan linnustonsa puolesta

arvokkaana kohteena (luku 2.3.1). Kalastus-teemassa kertoisin Viikin kalastusmahdollisuuksista. Tiesin kalastuksen kiinnostavan kohderyhmää (luku 2.1.2) ja tiesin lisäksi, että nykyisellään Viikin kalastuslupajärjestelmä jäi usein venäläisiltä kävijöiltä epäselväksi (luku 2.3.3). Luonnonsuojelu-teemassa kertoisin luonnonsuojelun rauhoitusmääräyksistä. Tämän teeman sisältö tukisi niin omaani kuin Ympäristökeskuksenkin tavoitetta suojella alueen luontoa ja herättää lukija ympäristövastuulliseen toimintaan (luku 4.1).

Lähetin aihelistan Ympäristökeskukselle hyväksyttäväksi tammikuun lopussa. Sain heiltä hyväksynnän ja yhden korjausehdotuksen. Aihelistassa olin ulkoilu-teemassa maininnut, että jokamiehenoikeuksiin perustuen sieniä saa kerätä Viikissä kaikkialta paitsi asutuksen pihoilta. Ympäristökeskus tarkensi minulle, että Viikissä sienestys on kuitenkin luonnonsuojelun kielletty rauhoitusmääräysten perusteella. Korjasin tämän kohdan aihelistaan.

4.3 Tekstin kirjoittaminen venäjäksi

Helmikuun alussa aloin työstää venäjänkielistä tekstiä aihelistan pohjalta. Olin tutustunut mahdollisimman paljon venäläiseen luonto-opasmateriaaliin, jotta oppaiden tyylit ja sanasto tulisivat tutuiksi (Bugajev 2006, 1-22, Magija Baikala 2008, Mir Knigi Moskva 2007, 1-44, Noskov 2002, 19-20; 332-429, Zauer 2002, 1-17). Venäjänkielistä materiaalia hankin kirjastosta, Internetistä venäläisen hakupalvelimen avulla sekä omista kätköistäni. Itselläni on esimerkiksi kolme venäläistä lintukirjaa. Kirjoittamisen tueksi lainasin myös kirjastosta kattavan suomi-venäjä-suomi -sanakirjan ja venäjän kielioppikirjan. Kirjoitin oppaaseen tekstiä teeman kerrallaan. Kirjoittaminen oli hidasta ja työlästä, sillä kielioppia joutui jatkuvasti tarkistamaan. Kirjoittaminen tuntui lisäksi vaikealta, koska teksti sisälsi niin paljon erikoissanastoa. Esimerkiksi hyvää käännoästä sanalle pitkospuut oli todella vaikea löytää. Kirjoittaminen vaati suurta keskittymistä, jonka takia uppouduin ja syvennyin työhön täysin. Siksi koin tehokkaammaksi kirjoittaa kerralla monta tuntia, kuin esimerkiksi tunnin useammassa erässä.

Kirjoitettuani kahdessa viikossa oppaan kaikki teemat venäjäksi aloin muokata niitä. Tekstiä oli aluksi liikaa ja huomasin, että olisi järkevintä lyhentää teemoja. Lyhensin tekstiä, mutta samalla pyrin pitämään eri teemat pituudeltaan tasapainoisina. Muokkasin teemojen otsikot sellaisiksi, että ne kertovat lukijalle selvästi niissä käsiteltävät aiheet. Muokkasin teemoja myös itsenäisiksi, sillä opasta ei usein lueta kannesta kanteen, vaan valikoiden (luku 3.3). Käytin hyödykseni ensimmäisen lauseen sääntöä, eli tarkastin, että jokaisen teeman ensimmäisessä lauseessa tulee esiin teeman pääasia. Tämä osoittautui hyödylliseksi keinoksi, sillä olin aluksi jättänyt joissain teemoissa tärkeimmän asian esiin tuomisen ihan viimeiseksi. Olin ilmeisesti ajatellut, että joh-

dattaisin ensin lukijan aiheeseen ja vasta viimeisellä rivillä kertoisin varsinaisen tiedon. Lukijalleärkevin järjestys lukemiseen on kuitenkin lukea ensin tärkein asia. Luovuin siis tiedon pantaamisesta ja muutin järjestystä niin, että joka teemassa esittelen ensiksi tärkeimmän asian. Vaikka olin koko kirjoitusprosessin ajan pyrkinyt tarkkailemaan tuottamaani tekstiä kohderyhmäni silmin, asettauduin vielä lopuksi aiemmin määrittelemäni tyypillisen venäläisen lukijan asemaan (luku 4.1) ja yritin katsoa tekstiä hänen silmillään. Huomasin, että oppaan teemojen sisällöt eivät aina seuranneet lukijan kannaltaärkevintä järjestystä, joten siirsin kaiken Viikkiä koskevan yleistiedon selkeämmin oppaan alkuun ja kaikki tiedot aktiviteettimahdollisuuksista oppaan loppupuolelle. Halusin varmistaa, että kohderyhmää kiinnostavat tiedot olivat helposti löydettävissä ja heille hyödyllisessä järjestyksessä (luku 3.1).

4.3.1 Oppaan sisältö

Johdantona toimiva luonto-teema (liite 2, sivu 1) jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäisessä kerron Viikin virkistys- ja luontoalueesta sekä sen tärkeimmistä luontotyypeistä, ja toisessa suojelualueen monipuolisesta eläinlajistosta. Halusin, että lukijalle heti alussa käy selväksi Viikin olevan alue, jossa luonnonsuojelu ja virkistyskäyttö toimivat rinta rinnan (luku 2.3). Lukijaa on helpompi ohjata liikkumaan oikein alueella, jos hän alusta asti ymmärtää, että Viikissä voi suojelualueellakin liikkua, kunhan tekee sen oikein ja merkityillä reiteillä. Siksi mainitsen esimerkiksi lintutorneista avautuvat upeat näköalat jo tässä kappaleessa. Tuomalla esiin alueen monipuolista eläinlajistoa pyrin innostamaan lukijaa lähtemään Viikkiin ja näkemään omin silmin sen luonnon monimuotoisuuden. Kertomalla eläimistä tarkoitukseni on siis ympäristökasvatuksen keinoin vaikuttaa lukijaan ja houkutellessa hänet kokemaan yhteenkuuluvuutta luonnon kanssa (luku 3.1). Olin kappaletta kirjoittaessani kuitenkin varovainen, ettei teksti lipsahdaisi tyyliltään mainosmaiseksi, vaan olisi Ympäristökeskuksen toiveen mukaisesti ennen kaikkea tiedottava (luku 4.1).

Käyntikohde-teema (liite 2, sivu 2) jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäisessä esittelen lukijalle Gardeniaa ja toisessa Viikin koetilaa ja maatalousmuseota. Gardenian esittely oli mielestäni tärkeää, sillä yksi sen tehtävistä on toimia luontokeskuksena Viikin vierailijoille. Luontokeskuksilla on oleellinen osa kävijöiden ohjaamisessa kohteissa (luku 2.2.1) ja Ympäristökeskuksen asettamana tavoitteena oppaalle oli nimenomaan kävijöiden ohjaaminen (luku 4.1). Maatalousmuseosta, pelloista ja laiduntavista kyyttö-lehmistä taas halusin mainita, sillä ne voivat lisätä lukijan ymmärrystä Viikin luonnon kehittymisen syy- ja seuraussuhteista. Luonto-oppaiden tunnusmerkkeihin kuuluukin tarjota hieman tietoa alueen historiasta, jotta lukija saisi monipuolisempaa tietoa alueesta (luku 3.2).

Ulkoilu-teema (liite 2, sivu 2) ei jakaudu osiin, vaan kerron siinä yhdessä osassa tiiviisti Viikin ulkoilureiteistä, Arboretum-puulajipuistosta ja sienestysmahdollisuuksista. Tässä teemassa täyden Ympäristökeskuksen tavoitteen kävijöiden ohjaamiseksi, mutta teen sen tavalla, jonka uskon houkuttelevan venäläistä lukijaa lähtemään Viikkiin. Kerron esimerkiksi pääreittien soveltuvuudesta lastenrattaille ja sienien keräämisen olevan sallittua suojelualan ulkopuolella, sillä venäläiset matkustavat usein lasten kanssa ja pitävät sienien keräämisestä (luku 2.1.2). Olen käyttänyt ulkoilureittien yhteydessä ja muuallakin oppaassa vain muutamaa Viikin alueella sijaitsevaa paikannimeä, sillä paikannimet kuten Mölylä, Hakalanniemi ja Lammassaari eivät kerro venäläiselle lukijalle mitään, vaan vievät tehoa tekstin ymmärrettävyydeltä. Mainitsen pienet eksoottiset luontopolut ja saareen ruoikon halki johtavat pitkospuut tarkoitukseni houkutellessa lukijaa Viikkiin kokemaan luontoelämyksiä ja näin ympäristökasvatuksella levittää ympäristömyönteisyyttä (luvut 2.1.1; 3.1).

Lintu-teema (liite 2, sivu 3) jakautuu kahteen osaan: Viikin pesimälinnustoon ja Viikin merkittävyyteen muuttolintujen levähdyspaikkana. Pelkän lintujen luettelemisen sijaan halusin lukijan innostuvan lähtemään Viikkiin tarkkailemaan lintuja kaikilla aisteillaan. Tekstissä mainitsen esimerkiksi ”Täällä kävijä voi nauttia ruokokerttusen ja satakielen mestarillisesta laulusta”. Tarkoitukseni on houkutellessa lukijaa aisteihin perustuvan luontoelämyksen kautta ympäristömyönteisyyteen (luvut 2.1.1, 3.1). Harkitsin tarkkaan, mitkä lintulajit esittelen oppaassa. Kriteereinä oli, että esiteltävät lajit ovat Viikille tärkeitä runsaslukuisuutensa tai harvinaisuutensa puolesta, ja että ne ovat lisäksi kohderyhmää eli venäläisiä jollain tapaa kiinnostavia lajeja (luku 2.3.3). Arvelin venäläisiä kiinnostavan erityisesti sellaiset lintulajit, jotka ovat Venäjällä harvinaisia vaikka ne Suomessa olisivatkin tavallisia. Toisaalta uskoin heitä myös kiinnostavan heille tutut, Venäjällä yleiset lajit, jotka Suomessa ovat harvinaisempia. Tämän päättelin omasta kokemuksesta, sillä matkustaessani ulkomailla on aina hauska bongata outojen lajien seasta yllättäen joku ”kotimainen” tuttu laji.

Kalastus-teema (liite 2, sivu 4) jakautuu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa kerron Viikin saalislajeista ja kalastustavoista, ja toisessa osassa annan tietoa kalastusluvista ja niiden hankinnasta. Halusin tässä teemassa tuoda kalastusmahdollisuuksien lisäksi selkeästi esille kalastuslupa-asiat, sillä venäläiset pitävät kalastamisesta, mutta lupakäytäntöjen ymmärtämisessä venäläisillä on usein ongelmia (luku 2.1.2).

Oppaan viimeinen teema eli Luonnonsuojelu-teema (liite 2, sivu 4) jakautuu kahteen osaan, joista ensimmäisessä osassa tiedotan lukijalle suojelualan voimassa olevista rauhoitussään-

nöistä. Toisessa osassa perustelen, miksi näiden sääntöjen kunnioittaminen on niin tärkeää. Rauhoitussääntöjen mukaan ottaminen oppaaseen on tärkeää, sillä luonto-oppaan tehtävä on kertoa lukijalle, mitä alueella on luvallista tehdä ja mikä taas on kiellettyä (luku 3.2). Lisäksi yksi Ympäristökeskuksen oppaalle asettamista tavoitteista oli nimenomaan rauhoitussääntöjen kunnioittamisen välittäminen lukijalle alueen luonnonsuojelun edistämiseksi (luku 4.1).

4.3.2 Venäjänkielisen opastekstin tarkistus ja suomentaminen

Valmiin venäjänkielisen opastekstin luettavuuden tarkastutin kolmella venäläisellä henkilöllä, jotka lukivat tekstin toisistaan tietämättä. Koelukijoita olivat Suomessa tradenomiksi valmistunut mediasuunnittelijana työskentelevä 29-vuotias mies, Ukrainassa merkonomiksi valmistunut 26-vuotias nainen sekä 31-vuotias kotiäiti. Koelukijoiden mielestä päätökseni käyttää tekstissä mahdollisimman vähän suomenkielisiä paikannimiä oli hyvä. Kaikkien kolmen mielestä suomalaisten paikannimien vähyys lisäsi tekstin selkeyttä. Heidän mielestään riitti, että suurin osa paikannimistä näkyy pelkästään kartalla eikä tekstin seassa. Sain koelukijoilta parannusehdotuksia, joiden perusteella vielä muutin tekstiä. Koelukijat osoittivat tekstistä neljä eri kohtaa, joissa olin kääntänyt suomenkielisen ilmaisun suoraan venäjäksi. He ehdottivat näiden kohtien muuttamista sujuvamman kuuloisiksi venäjäksi. Lisäksi he osoittivat tekstistä kolme eri sanaa, jotka heidän mielestään olivat liian vaikeasti ymmärrettäviä. Näiden sanojen tilalle he ehdottivat yksinkertaisemman sanan käyttämistä. Sain koelukijoilta palautetta lintu-teeman raskaasta luettavuudesta. Yksi koelukijoista ehdotti teeman keventämistä luettelon avulla, ja hänen ehdotuksensa mukaisesti päätin laittaa osan linnuista ja niiden piirteistä luettelon muotoon. Koelukijoilta sain myös idean Viikin nähtävyyksien ja aktiviteettien luetteloidmisesta oppaan etusivulle. Koelukijat kokivat luettelon auttavan lukijaa heti aluksi hahmottamaan, mitä kaikkea Viikissä on ja mitä siellä voi tehdä. Maaliskuun alussa lähetin tekstin kielentarkastajalle ja sain sen pian takaisin muutaman korjauksen kanssa. Tekstiin oli sittenkin jäänyt muutama pieni kielipillinen virhe. Korjasin virheet ja teksti oli valmis – enää se pitäisi vain kääntää suomeksi.

Olin luvannut Ympäristökeskukselle tehdä venäjänkielisestä tekstistä suomennoksen, jotta he näkisivät, mitä oppaaseen on tulossa. Venäjänkielisen tekstin suomentamisen vaikeus yllätti minut. Käänsin tekstin aluksi sanasta sanaan, koska ajattelin, että sillä tavoin Ympäristökeskus saisi tietää tarkalleen mitä venäjänkielisessä tekstissä lukee. Koeluetutin käännöksen sedälläni, joka on tutkija ja kirjailija. Häneltä sain korjaavaa palautetta: käännöstä oli vaikea lukea ja se oli täynnä suomen kielessä tuntemattomia lauseenrakenteita. Ymmärsin, että sanasta sanaan kääntäminen ei kannattaisi. Tärkeämpää olisi kääntää teksti hyvälle suomen kielelle niin, että siinä esitetyt asiat säilyisivät. Käänsin tekstin kokonaan uudelleen. Lähetin venäjänkielisen tekstin ja

sen suomennoksen (liite 2) Ympäristökeskukselle maaliskuun alussa 2009. Lähetin tekstien mukana saatekirjeen, jossa varoitin suomennoksen voivan edelleen kuulostaa hiukan tönköltä. Selitin, että olin kirjoittanut oppaan tekstin nimenomaan venäläiselle kohderyhmälle ja siksi se saattoi suomeksi kuulostaa oudolta. Sain palautetta oppaan sisällöstä Ympäristökeskuksen ja Rakennusviraston Viikki-työryhmän vuosikokouksessa toukokuussa. Heistä oppaan sisältö oli hyvä, ainoa lisäys jonka he oppaaseen halusivat, oli maininta Viikin harvinaisista käävistä.

4.4 Ulkoasu

Opas on perinteisen vihkon mallinen painettu julkaisu (liite 1). Kooltaan opas on 110 x 170 mm eli lähellä A6 kokoa. Pieni koko on käytännöllinen, sillä pientä opasta on lukijan helppo kantaa mukanaan retkeillessään Viikissä. Paperi on sileää, valkoista ja tukevaa. Olin aluksi toivonut karheaa kellertävää paperia, mutta neuvoteltuani taittajan kanssa päädyimme sileään valkeaan paperiin. Sileästä ja valkeasta paperista oppaan kuvat ja kartta erottuivat paremmin kuin karheasta ja kellertävästä paperista. Paperin tukevuus on tärkeää, ettei opas rypisty tai taitu herkästi. Oppaassa on 12 sivua sekä lisäksi kannet. Sivumäärää Ympäristökeskus ei ollut antanut minulle ennalta, mutta tutustumieni aikaisempien Viikki-julkaisujen perusteella ajattelin 12 sivua olevan sopiva pituus oppaalle, sillä se riittäisi hyvin Viikin ja sen luonnon yleiseen esittelyyn. Opas koostuu kannesta, tekstiosuudesta, tietoruuduista, kuvista ja kartasta. Opas on ulkoasultaan yhtenäinen ja eheä kokonaisuus, jonka luettavuutta helpotin tietoruutujen ja kuvien lisäksi esimerkiksi luetteloinnilla ja käyttämällä eri kirjasintyyppejä eli fontteja tehokeinona.

4.4.1 Kansi

Oppaan kannessa (liite 1, sivu 1) on otsikko Viikki – aitoa luontoa Helsingin sydämessä. Mietin sopivaa otsikkoa pitkään. Aikaisempien julkaisujen otsikoita on ollut esimerkiksi Viikki-Vanhankaupunginlahti – lintuparatiisi keskellä Helsinkiä ja Luontoretki Viikkiin. Päädyin otsikkoon Viikki – aitoa luontoa Helsingin sydämessä, sillä se kertoo lukijalle Viikin olevan luontokohte ja sijaitsevan Helsingissä. Otsikon sanoista ”aitoa luontoa” lukija ymmärtää, että kyseessä on luonnontilainen alue eikä istutettu kaupunkipuisto. Tyyliään otsikko on hieman maalaileva, sillä tutustuttuani venäläisiin eri käyntikohteiden esitteisiin huomasin, että kaunisanaisten otsikoiden käyttö oli suosittua (Fond Drevni Gorod 2008, 1, WWF & Baltiski Fond prirody 2006, 1).

Otsikon lisäksi kannessa on kolme värivalokuvaa. Ympäristökeskus antoi kuvat käyttööni kuvapankistaan. Alun perin Ympäristökeskuksen kanssa oli ollut puhe mustavalkoisesta oppaasta

ja olinkin ajatellut, että kanteen tulisi joku omista grafiikkapiirustuksistani. Taittaja sai kuitenkin hankittua Ympäristökeskukselta luvan värillisiin kansiin. Hän teki erilaisia ehdotuksia kansivaihtoehtoista, jotka sitten esitteli minulle. Huomasin, että värilliset valokuvat kannessa teki-
vät oppaan houkuttelevamman näköiseksi kuin mustavalkoinen piirustus. Valitsin lopulta kansivaihtoehdon, jossa on otsikon alla yksi iso valokuva ja otsikon päällä kaksi pientä valokuvaa rinnakkain. Ison kuvan valinta oli helppoa, sillä siinä näkyy vehreää lehtoa ja pitkospuupolku, jotka kuvaavat hyvin Viikkiä. Pitkospuut tuntuvat kutsuvan lukijaa astumaan polulle ja koke-
maan luontoelämyksiä (luku 2.1.1).

Vasemmanpuoleisessa pikkukuvassa näkyy Vanhankaupunginkoski. Tämän kuvan valitsin, jotta kanteen saatiin mukaan vesi- ja taivaselementti. Ajattelin kuvan kiinnostavan erityisesti kalastuksesta kiinnostuneen lukijan huomion. Lisäksi kuvassa näkyvä vanha vesivoimala tuo esiin ihmisen vaikutuksen ympäröivään luontoon ja tukee otsikon sanomaa luontoparatiisista kaupungin keskellä. Oikeanpuoleisessa pikkukuvassa poseeraa pehmeänsävyinen viiksitimali. Tämän kuvan valitsin, koska halusin jonkun linnun mukaan kanteen. Linnut ovat Viikin tunnusomainen piirre ja juuri lintujen perusteella alue on saanut suojeluarvoa (luku 2.3.1). Viiksitimali oli mielestäni hauska valinta, sillä esittelen sen myös tekstissä sekä yhdessä grafiikkapiirustuksistani – tarkkaavainen lukija huomaa, että on kyse samasta linnusta. Viiksitimalin keikkuminen ruo'on latvassa vaikutti myös valintaan, sillä ruoikko on yksi Viikin vallitsevimista elementeistä.

4.4.2 Tietoruudut ja kartta

Oppaassa on kaksi tietoruutua, jotka on erotettu muusta tekstistä kaksinkertaisilla laatikko-
ääriiviivoilla. Ensimmäisessä tietoruudussa (liite 1, sivu 5) kerron lyhyesti ja kohderyhmää kiin-
nostavasti Vanhankaupunginlahden nimestä ja historiasta. Halusin oppaaseen mukaan hieman alueen historiaa, (luku 3.2) jotta lukija saa kattavan käsityksen Viikistä. Lisäksi halusin lukijan ymmärtävän, mistä nimi Vanhankaupunginlahti tulee. Uskoin tämän tiedon kiinnostavan venä-
läistä lukijaa, sillä pelkästään nimen translitterointi ei vielä kerro heille mitä se tarkoittaa. Tieto-
ruudussa siis käänän nimen merkityksen venäjäksi. Laitoin historia-osuuden tietoruutuun siksi, että mielestäni se ei sellaisenaan sopinut mihinkään kappaleeseen tekstin sekaan. Tieto-
ruudusta sen sijaan mielenkiintoinen tieto on helposti nähtävissä ja voi herättää silmäilijänkin kiinnostuksen (luku 3.4). Toisessa tietoruudussa (liite 1, sivu 13) kerron, miten Viikkiin pääsee eri liikennevälineillä ja missä on paikoitusalueita. Saavutettavuus on oppaassa oleellinen tieto ja siksi mielestäni oli tärkeää korostaa sitä laittamalla se tietoruutuun. Mielestäni paras paikka tälle

tietoruudulle sen tärkeydestä huolimatta oli oppaan viimeisellä sivulla, sillä näin se ei huku muun tekstin sekaan ja on karttaa lähellä.

Kartta (liite 1, sivu 16) laitettiin taittajan suosituksesta takakanteen, koska vaikka kartta onkin mustavalkoinen, kansien värillisyyden ansiosta kartan sävyerot näkyvät paremmin oppaan takakannesta kuin sisäsivuilta. Kartassa näkyy Viikin alue sekä Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueen rajat. Merkitsin karttaan venäjäksi luonnonsuojelualueen, pitkospuut, kalastuspaikat ja lintutornit. Paikannimistä translitteroin kyrillisiksi Vanhankaupunginkosken, Vanhankaupungin merenlahden, Gardenian ja Kivinokan, koska nämä paikat mainitsen myös tekstissä. Paikannimet Pornaistenniemi, Hakalanniemi, Loppi ja Saunalahti näkyvät kartassa länsimaisin kirjaimin. Mielestäni niitä ei ollut tarpeellista translitteroida kyrillisiksi, sillä en mainitse niitä tekstissä.

4.4.3 Kuvitus

Oppaassa on yhteensä yhdeksän mustavalkoista kuvaa, jotka piirsin grafiikkamustekärjellä. Ensimmäisellä aukeamalla on sisältöluettelon päällä pieni kuva piirtämästäni töyhtöhyypästä. Ensimmäisessä varsinaisessa kuvassa (liite 1, sivu 4) silkkiuikku kantaa selässään viittä poikasta. Piirsin kuvan silkkiuikusta, sillä se on yksi Viikin yleisimmistä vesilinnuista (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 28). Moni ei tiedä vesilintujen kantavan poikasia selässään ja ajattelin poikasten piirtämisen olevan hauska ja lukijaa kiinnostava yksityiskohta (Keijl, Mithell & Van Den Berg 1999, 195). Kuvatekstiksi kirjoitin ”Keväisin silkkiuikut muodostavat upeita soidintansseja, ja saatuaan poikasia ne kuljettavat niitä selässään.” Kuvatekstin ideana on houkutella lukijaa Viikkiin näkemään upea soidintanssi tai poikasiaan kuljettava silkkiuikku. Tanssivien silkkiuikkujen näkeminen ja kuuleminen voisi olla monelle vaikuttava luontoelämys. Luontoelämykset perustuvat usein juuri aisteihin ja uuteen asiaan (luku 2.1.1). Kuvan välityksellä pyrin siis lopulta vaikuttamaan lukijaan ympäristökasvatuksella ja lisäämään luontoystävällisyyttä (luku 3.1).

Seuraavassa kuvassa (liite 1, sivu 6) on harmaahaikarapariskunta tervaleppään rakennetulla pesällään. Harmaahaikaran piirtämiseen vaikutti se, että harmaahaikara on Viikissä hyvin näkyvä laji, joka pesii alueella vuosi vuodelta paremmalla menestyksellä (Gardenia 2008b). Kuvatekstiksi kirjoitin ”Harmaahaikaroiden yhdyskunnissa emolinnut ja poikaset ovat aina lähellä toisiaan”. Tästä kuvatekstistä lukijalle selviää, että harmaahaikarat pesivät nimenomaan yhdyskunnissa eli suurissa parvissa ja huolehtivat hyvin jälkikasvustaan (Keijl, Mithell & Van Den

Berg 1999, 200). Pysin kaikissa kuvateksteissä siihen, että lukija saa kuvasta myös sellaista tietoa, jota ei suoraan kuvasta voi nähdä (luku 3.4).

Kolmannessa kuvassa (liite 1, sivu 7) kasvaa kääpä laholla oksanpalalla. Käävän piirsin sen jälkeen, kun esitellessäni suunnittelemani opasta Viikin tutkimus- ja työryhmän kokouksessa minulle ehdotettiin, että toisin oppaassa myös kääpiä esiin. Viikin alueella kasvaa paljon harvinaisia kääpälajeja (Gardenia 2008c). Kuvatekstiksi käävälle kirjoitin ”käävät ovat puolikkaan lakin muotoisia, elävissä tai lahossa puussa eläviä parasittisieniä”. Viikin kääpälajien lukumäärän ja harvinaisuuden tuon oppaan ensimmäisen kappaleen tekstissä esiin, siksi kuvatekstissä halusin kertoa jotain yleisempää kääpien elintavoista.

Neljännessä kuvassa (liite 1, sivu 8) on viiksitimali ruo'on varrella. Piirsin viiksitimalin, koska se on niin Venäjällä kuin Suomessakin erityisen harvinainen laji, mutta yleisesti tavattavissa Viikin ruoikossa (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 30, Keijl, Mithell & Van Den Berg 1999, 225). Kuvatekstiksi kirjoitin ”Viiksitimali viihtyy ruoikossa, jossa se voi huomata liikkua ja etsiä ravintoa”. Viiksitimalin harvinaisuudesta ja viihtymisestä ruoikoissa kerron lukijalle lintu-kappaleen tekstissä. Kuvatekstissä taas paljastan, miksi ruoikolla on niin tärkeä merkitys viiksitimalille: ruoikko tarjoaa lajille sekä suojan että ravinnon (Keijl, Mithell & Van Den Berg 1999, 225).

Viidennessä kuvassa (liite 1, sivu 9) töyhtöhyppä hautoo munia pesällään. Töyhtöhyypän piirsin, koska se on tunnusomainen peltojen lintu ja yleinen Viikissä (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 28–29). Töyhtöhyppä on myös hyvin kuvauksellinen ja helposti tunnistettavissa töyhtönsä ansiosta. Ajattelin, että lukija voi tunnistaa kuvan perusteella pellolla näkemänsä linnun helposti töyhtöhyypäksi, vaikkei muuten sitä olisikaan tuntenut. Kuvatekstiksi kirjoitin yksinkertaisesti ”Töyhtöhyppä pesällään maassa”. Lintu-kappaleen tekstissä kerron töyhtöhyppien elävän peltomaisemassa, ja kuvateksti tukee tätä tehden lukijalle selväksi, että töyhtöhyppä ei etsi puita tai pensaita edes pesiessään, vaan tekee pesänsä suoraan maalle (Keijl, Mithell & Van Den Berg 1999, 174).

Kuudennessä kuvassa (liite 1, sivu 10) esiintyy ahven. Kalan halusin piirtää, sillä uskoin sen herättävän varsinkin kalastuksesta kiinnostuneiden huomion. Ahveneen päädyin, koska se oli raitoineen helppo piirtää tunnistettavaksi ja koska ahven on yleinen saaliskala Vanhankaupunginlahdella (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006, 38). Kuvatekstiksi kirjoitin ”Ahven on Suomen kansalliskala”. Arvelin tämän tiedon voivan kiinnostaa venäläistä lukijaa ja se ei

tule esille kalastus-kappaleessa, jossa ahven on vain mainittu muiden kalojen joukossa saaliskalana.

Seitsemännessä kuvassa (liite 1, sivu 11) on neitokorento ruo'olla. Neitokorenon piirsin, koska halusin piirtää vastapainoksi linnuille joko hyönteisen tai nisäkkään. Neitokorentoon päädyin, koska moni yhdistää sudenkorennot mielessään vesielementtiin. Merellisyys on venäläisten kävijöiden mielestä yksi Viikin suurimmista plussista (luku 2.3.3) joten pyrin oppaassa tuoda esiin mahdollisimman monin eri tavoin veden läheisyyden. Kuvatekstiksi kirjoitin ”Neitokorennoilla on tapana levätä vedestä kohoavissa ruo'oissa”.

Kahdeksannessa kuvassa (liite 1, sivu 12) on mesiangervo. Halusin piirtää oppaaseen myös jonkun kasvin ja mesiangervo tuntui hyvältä vaihtoehdolta, koska se on tyypillinen niittymaisemaan kuuluva ja Viikissä viihtyvä kukka (Gardenia 2008d). Kuvatekstiksi kirjoitin ”Mesiangervon kukat tuoksuvat hunajaisille”. Tarkoitukseni oli jälleen houkutellessa lukija kokemaan aisteihin perustuvaa luontoelämystä ja saada sitä kautta lisättyä lukijan ympäristömyönteisyyttä.

4.4.4 Luettavuus

Pyrin pitämään oppaan tekstin ja ulkoasun yhtenäisenä ja tyyliään opasmaisena ja tiedottavana. Yhtenäisyys lisää luettavuutta ja tuo mielestäni uskottavuutta. Luettavuuden helpottamiseksi käytin tietoruutujen ja kuvien lisäksi luettelointia, otsikointia ja erilaisia fontteja. Ensimmäisellä aukeamalla (liite 1, sivu 3) toistuu kannen otsikko Viikki – aitoa luontoa Helsingin sydämessä, sen alla on piirtämäni pieni töyhtöhyppä-kuva ja luettelo asioista, jotka houkuttelevat Viikkiin. Tein luettelon pitäen mielessäni kohderyhmäni tavoitteet tiedon saamisesta Viikin luonnosta ja virkistysmahdollisuuksista. Luettelo on napakka tietopaketti siitä, mitä kaikkea Viikissä voi tehdä ja nähdä. Luettelo sijaitsee heti alussa, jotta joku sen aiheista herättäisi lukijan kiinnostuksen ja innostaisi lukemaan opasta edelleen ja saamaan lisää tietoa Viikistä (liite 2, sivu 1).

Kappaleet jakautuvat luettavuutta helpottaen aukeamittain. Otsikoista tein hyvin selkeitä, jotta lukijan on helppo löytää itseään kiinnostava aihe ja lukea siitä lisää. Jos venäläinen perhe haluaa esimerkiksi vain käydä kävelyllä Viikin alueella, he saavat tarvitsemansa tiedon oppaan kappaleesta Ulkoilemaan Viikkiin. Jos taas lukija on kiinnostunut kalastuksesta Viikissä, hän voi lukea kappaleen Kalaan Viikkiin. Otsikkojen yksinkertaisuuteen vaikutti Ympäristökeskuksen toive siitä, ettei teksti olisi tyyliään mainosmaista. Siksi vältin liian räikeää otsikointia. Toisaalta venäjäksi otsikot kuulostavat kauniimmilta, kuin suomennoksessa. Esimerkiksi ulkoilu-

kappaleen otsikko ”Ulkoilemaan Viikkiin” kuuluu oikeasti venäjäksi ”Kävelylle Viikin raikkaaseen ulkoilmaan” (liite 1, sivu 7 ja liite 2, sivu 2). Luettelointia olen luettavuuden keventämiseksi käyttänyt luonto-kappaleessa (liite 1, sivu 4) erittelemään Viikin tärkeimmät luontotyypit, lintu-kappaleessa (liite 1, sivut 8-9) esittelemään Viikin kiinnostavimpia lintulajeja ja tietoruu-
dussa (liite 1, sivu 13) luettelemaan Viikkiin vievät bussilinjat.

Päätimme taittajan kanssa käyttää luettavuuden helpottamiseksi vain kahta erilaista fonttia ja tehokeinona tarvittaessa niiden kursivointia ja lihavoitinta. Varsinainen teksti on Arno Pro-fontilla. Valitsin tämän fontin, sillä se muistuttaa hiukan aikakauslehtien fonttia, mutta on hieman leveämpi ja näin myös selkeämpi. Yksi hyvän oppaan tunnusmerkeistä on juuri aikakauslehtimäisyys (luku 3). Kappaleiden otsikot ovat kirjoitettu tämän saman fontin lihavoituilla isoilla kirjaimilla, jotta ne erottuvat selkeästi otsikoiksi. Kuvatekstit ovat samaisen Arno Pro-fontin kursiiveilla kirjoitettu. Pidin kuvatekstien kirjoittamista kursiiveilla tärkeänä, sillä tutustumissani venäläisissä esitteissä ja julkaisuissa oli kuvatekstit kirjoitettu kursiiveilla lähes poikkeuksetta (Bugajev 2006, 1-20, Matvijenko 2007, 1-16, Mir Knigi Moskva 2007, 1-44, Zajtseva 2006, 1-32). Viimeisen sivun alareunassa (liite 1, sivu 13) olevat tekijätiedot on kirjoitettu Calibri-fontilla. Pidin tästä fontista, sillä se on hyvin pehmeä ja selkeä. Fonttia on lihavoitu korostamaan sanoja ”teksti ja kuvitus, kannen valokuvat, taitto ja paino”. Kursivointuna tätä fonttia on käytetty tietoruu-
dussa, jotta se selkeästi eroaa varsinaisesta tekstistä ja kuvateksteistä. Viimeisen sivun tietoruu-
dussa on kursivoinnin lisäksi tehokeinona lihavoitu bussilinjojen numerot, jotta ne erottuvat lukijalle helpommin bussilinja-luettelosta.

5 Pohdinta ja arviointi

Opinnäytetyön tekeminen oli kiinnostava ja moniosainen prosessi. Työn vaatima järjestelmällisyys, huolellisuus ja pitkäjänteisyys ovat minulle varmasti hyödyksi vastatessani tulevaisuuden tarjoamiin työtehtäviin ja haasteisiin.

Viikin venäjänkielinen luonto-opas täyttää kaikki hyvän luonto-oppaan tuntomerkit, se on yleistajuinen, käytännöllinen ja käyttäjakeskeinen, ja painottaa luonnontuntemusta, luontokokemuksia ja havaintoherkkyyttä. Kohderyhmä on tarkasti huomioitu ja opas perehdyttää lukijan tiettyyn aihepiiriin opettaen uutta tietoa. Sain valmiista oppaasta myönteistä palautetta työn toimeksiantajalta eli Ympäristökeskukselta. Viikin tutkimus- ja työryhmä piti erityisesti oppaan kalastus- ja luonnonsuojeluteemoja onnistuneina ja uskoi, että opas todella voi muuttaa lukijan asenteita luontoystävällisemmiksi.

Oppaan laatimisprosessi sujui mielestäni kokonaisuudessaan hyvin. Käytin oppaan työstämisessä apuna tietoperustan teoriaosaa luonto-oppaan laatimisesta. Työskentelymenetelminä tiedonkeruu sekä aiheistan tekeminen olivat hyviä ratkaisuja, ne auttoivat minua määrittämään oppaan rakenteen ja pääsemään alkuun varsinaisessa kirjoitusprosessissa. Venäjänkielisen tekstin kirjoittaminen oli luonto-oppaan vaatiman erikoissanaston takia hidasta ja vaikeaa. Siksi oli hyvä, että minulla oli selkeä rakenne ja aiheista, jonka mukaan kirjoitin tekstiä. Olen tyytyväinen päätökseeni kirjoittaa opasteksti suoraan venäjäksi ja tehdä suomennos vasta jälkikäteen. Näin sain tekstin kohdentumaan sujuvammin venäläisille. Tarkistaessani kappaleiden luettavuutta hyödynsin tekstin muokkauksesta kertovaa tietoperustan teoriaosaa. Käytin esimerkiksi ensimmäisen lauseen sääntöä, jonka mukaan tärkein asia tulee aina olla heti kappaleen alussa. Hyödyksi olivat myös ohjeet palautteen vastaanottamisen tärkeydestä, muokkasin saamieni palautteiden perusteella tekstiä useaan otteeseen. Viikin venäjänkielisen luonto-oppaan laatimisessa helpoin työvaihe oli oppaan kuvittaminen, koska olen harrastanut luonto- ja lintuaiheista grafiikkapiirustusta lapsesta asti. Toisaalta kuvatekstien miettiminen oli yllättävän vaikeaa, sillä halusin kuvatekstien paljastavan lukijalle jotain uutta tietoa, jota ei näe suoraan kuvasta ja joka ei tule esille kappaleiden tekstissä.

5.1 Tavoitteiden saavuttaminen

Viikistä kiinnostuneet venäläiset ovat ottaneet oppaita runsaasti mukaansa eri jakelupisteistä. Omasta, Ympäristökeskuksen ja kohderyhmän näkökulmista asetetut tavoitteet toteutuvat oppaassa hyvin. Ympäristökeskuksen tavoitteena oli saada oppaasta apuväline venäläisten kä-

vijöiden ohjaamiseksi alueella ja ympäristövastuullisuuden edistäminen. Saavutin tämän tavoitteen kertomalla oppaassa, miten Viikin luonnossa voi virkistäytyä häiritsemättä alueen luontoa. Tiedotan lukijaa myös lisätiedon saamisen mahdollisuuksista, kuten opastetuista retkistä ja Gardenian luontoaiheisista näyttelyistä. Nämä ovat tunnetusti keinoja luontomatkailualueen virkistyskäytön ohjaamiseksi. Teen lukijalle selväksi, mitä kaikkea Viikissä on luvallista tehdä ja mikä taas on kiellettyä. Tuon oppaassa esimerkiksi esille mahdollisuuden alueen luonnon tarkkailuun lintutorneista käsin ja kerron missä ja miten Viikissä on luvallista kalastaa. Perustelen kiellot ja muut rauhoitussäädökset niin, että venäläisen lukijan on helppo ymmärtää niiden kunnioittamisen tärkeys. Esimerkiksi koirien irrallaan pitämiskiellon yhteydessä kerron lukijalle, että hihnassa kulkevat koirat eivät pääse häiritsemään pesiviä lintuja niin helposti kuin vapaana juoksevat lemmikit. Laatiessani opasta Ympäristökeskuksen tavoitteiden mukaisesti hyödynsin tietoperustan teoriaosia Suomen ja Viikin luontomatkailusta, ympäristövastuullisuudesta sekä luontomatkailijoiden ohjaamisesta kohteessa.

Omaksi henkilökohtaiseksi tavoitteeksi oppaalle olin asettanut ympäristömyönteisyyden lisäämisen tuomalla suomalaista luontoa lähemmäs venäläisiä. Tähän tavoitteeseen pyrin kertomalla oppaassa juuri venäläisiä kiinnostavista asioista ja houkuttelemalla heitä Viikkiin kokemaan luontoelämyksiä. Oppaassa kerron ja kuvailen, mitä kaikkea kiinnostavaa Viikissä voi tehdä ja nähdä. Uskon, että opas auttaa lukijaa kokemaan Viikissä luontoelämyksen. Elämys voi jättää häneen pysyvän muistijäljen ja muuttaa hänen asenteitaan ympäristömyönteisimmiksi. Laatiessani opasta henkilökohtaisten tavoitteideni mukaisesti hyödynsin tietoperustan teoriaosia luontoelämyksestä ja ympäristökasvatuksesta.

Kohderyhmän tavoite oppaalle oli tiedon saaminen Viikin alueesta, sen luonnosta ja virkistyskäyttömahdollisuuksista. Uskon onnistuneeni huomioimaan venäläisen kohderyhmän hyvin ja oppaan vetoavan juuri heihin. Sain valmiista oppaasta myönteistä palautetta niiltä kolmelta venäläiseltä koelukijalta, jotka aiemmin olivat tarkistaneeet opastekstin kielellisen sujuvuuden. Heidän mielestään oppaan lopullinen ulkoasu oli onnistunut ja sisältö innosti lähtemään Viikkiin kokemaan oppaassa kertomiani asioita. Heidän mielestään opas antoi sopivasti uutta tietoa Suomen ja Viikin luonnosta olematta liian raskas. Kartta sai kuitenkin osakseen kritiikkiä. Koelukijoiden mielestä se oli epäselvä, ja he kaipasivat siihen ilmansuuntien koordinaatteja sekä mittajanaa. Laatiessani opasta kohderyhmän tavoitteiden mukaisesti hyödynsin tietoperustaa, joka koski venäläisiä Suomen luonnossa ja Viikissä.

5.2 Johtopäätökset

Viikin venäjänkieliselle luonto-oppaalle on kysyntää ja se tuli tarpeeseen. Oppaan laatiminen oli antoisaa, ja ottaisin mielelläni tulevaisuudessa vastaavanlaisia haastavia hankkeita vastaan. Käyttäisin samoja työskentelymenetelmiä kuin Viikin venäjänkielistä luonto-opasta laatiessani. Kiinnittäisin kuitenkin enemmän huomiota hankkeen aikaa vievyyteen. Ennen kirjoitusprosessin aloittamista on aiheen oltava mahdollisimman tuttu. Kohteeseen tutustuminen ja tiedonhaku vievät paljon aikaa. Itse kirjoitusprosessi on tietysti tehtävä huolellisesti ja siksi hitaasti, mutta lisäksi tekstin suomentaminen on yllättävän vaikeaa ja aikaa vievää. Tekstin oikeakielisyyden ja sujuvuuden tarkistuttamiseen sekä niiden jälkeisten korjausten tekemiseen pitää myös varata riittävästi aikaa. Viikin venäjänkielistä luonto-opasta laatiessani olin onneksi osannut varautua prosessin mahdolliseen hitauteen ja siksi aloittanut oppaan laatimisen hyvissä ajoin. Ainoa asia, jossa aika hieman loppui kesken, oli oppaaseen tulevan kartan viimeistely. Toisaalta itselläni ei ollut paljonkaan mahdollisuuksia vaikuttaa kartan ulkonäköön, sillä karttapohja annettiin Ympäristökeskuksesta käytettäväkseni vasta pari päivää ennen kuin opas meni painoon. Jos tulevaisuudessa olen vastaavanlaisessa tilanteessa, osaan kokemuksesta viisastuneena vaatia toimeksiantajalta ajallaan ne materiaalit, joiden toimittaminen on heidän vastuullaan.

Venäläiset ovat Suomen suurin ulkomaalaisryhmä ja uskon, että lähitulevaisuudessa kaupungit, kunnat ja yritykset alkavat kiinnittää entistä enemmän huomiota venäjänkieliseen tiedotukseen. Pikku hiljaa aletaan ymmärtää, että venäjänkielinen opasmateriaali ei ole vain kohderyhmän edun mukaista, vaan ennen kaikkea tiedottajan edun mukaista. Mitä enemmän venäläisille olisi tarjolla opasmateriaalia heidän omalla äidinkielellään, sitä tehokkaampaa olisi heidän ohjaamisensa ympäristövastuulliseen virkistäytymiseen kohteessa. Parhaisiin tuloksiin päästään, jos opasmateriaali alusta asti suunnitellaan venäläiselle kohderyhmälle. Tällöin opas puhuttelee juuri heitä ja ympäristövastuullisuuden lisääminen sujuu ympäristökasvatuksen keinoin helpommin, kuin esimerkiksi käännettäessä suomenkielistä opasmateriaalia venäjäksi. Huolella laaditulla opasmateriaalilla on myös myönteinen vaikutus venäläisten ja suomalaisten luonnossa virkistäytyjien ja maanomistajien suhteisiin, sillä hyvä opas vähentää ristiriitatilanteita luonnossa liikkujien välillä.

Lähteet

Birdlife 2008. Suomen kansainvälisesti tärkeät lintualueet. IBA-alueet ja tiedot kohteittain.

Luettavissa:

<http://www.birdlife.fi/iba/>. Luettu: 7.9.2009.

Borg, P., Kivi, E. & Partti, M. 2002. Elämyksestä elinkeinoksi – matkailusuunnittelun periaatteet ja käytäntö. WSOY. Helsinki.

Bugajev, A. 2006. Ptitsy. Serija Uznaj Mir. A.V. K. Timoshka. Sankt-Peterburg.

Bushell, R. & Eagles, P. 2007. Tourism and protected areas –benefits beyond boundaries. CAB International. Oxfordshire, England.

Bähling, P. & Heikkonen, K. 2007. Helsingin monimuotoinen luonto. Helsingin kaupungin ympäristökeskus. Helsinki.

Degtjareva, E. & Lozinskaja, E. 2002. Suomi kesälomakohteena – venäläisten matkanjärjestäjien näkemyksiä. Suomen matkailun edistämiskeskus. Moskova. Tiedosto avattavissa osoitteessa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/\(pages\)/Suomi_kes%C3%A4lomakohteena?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/(pages)/Suomi_kes%C3%A4lomakohteena?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30). Luettu: 7.9.2009.

Dowling, R., Moore, S. & Newsome, D. 2002. Natural area tourism –ecology, impacts and management. Channel View Publications. Clevedon, England.

Eronen, A. & Ruoppila, S. 2008. Ulkomaalaiset matkailijat suomalaisissa kulttuurikohteissa ja tapahtumissa. MEKin julkaisusarja. MEK A:162. Matkailun edistämiskeskus. Helsinki. Luettavissa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/c642d6db8ed6371cc225751200425204/\\$FILE/A162%20Ulkomaalaiset%20matkailijat%20suomalaisissa%20kulttuurikohteissa.pdf](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/c642d6db8ed6371cc225751200425204/$FILE/A162%20Ulkomaalaiset%20matkailijat%20suomalaisissa%20kulttuurikohteissa.pdf). Luettu: 7.9.2009.

Fond Drevni Gorod 2008. Esite: B garmonii c prirodnoj –Olonets.

Gardenia 2008a. Viikin luonto. Vanhankaupunginlahti – keidas Helsingin keskellä. Luettavissa:

<http://www.gardenia-helsinki.fi/Viikinluonto/retkikohteet.htm>. Luettu: 7.9.2009.

Gardenia 2008b. Viikin luonto. Harmaahaikara. Luettavissa:

<http://www.gardenia-helsinki.fi/Viikinluonto/harmaahaikara.htm>. Luettu: 7.9.2009.

Gardenia 2008c. Viikin luonto. Käävät ja orvakat. Luettavissa:

<http://www.gardenia-helsinki.fi/Viikinluonto/kaavatjaorvakat.htm>. Luettu: 7.9.2009.

Gardenia 2008d. Viikin luonto. Vanhankaupunginlahden ja Viikin kasvillisuus. Luettavissa:

<http://www.gardenia-helsinki.fi/Viikinluonto/kasvillisuus.htm>. Luettu: 7.9.2009.

Gilmore, J. & Pine, B. 1999. *The Experience Economy*. Harvard business school press. Boston, Massachusetts.

Haapanen, E. 2007. Perinteinen luonto-opastus nojaa oppaan tietoihin. Teoksessa Priha, M., Pajanen, K. & Trontti, N. (toim.). *Retkelle kosteikkoon*. s. 36–38. Uudenmaan ympäristökeskus. Helsinki.

Hatva, A. 2006. Sisältö ohjaa muotoa. Teoksessa Jussila, R., Ojanen, E. & Tuominen, T. (toim.). *Tieto kirjaksi*. s. 79–90. Kansanvalistusseura. Helsinki.

Heinonen, T. 2008. Ympäristökasvatuksen käsitteiden määritelmäluonnos. Valtion ympäristöhallinto. Ympäristöministeriön hankeraportti. Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus oy. Helsinki. Luettavissa:

<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=93310&lan=FI>. Luettu: 7.9.2009.

Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2006. Vanhankaupunginlahden lintuvesi – Natura 2000 –alueen hoito- ja käyttösuunnitelma. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 5/2006. Helsingin kaupungin ympäristökeskus. Helsinki.

Helsingin kaupunki 2008. Liikuntavirasto. Vanhankaupunginkosken kalastusluvat. Luettavissa: http://www.hel.fi/wps/portal/Liikuntavirasto/Artikkeli?WCM_GLOBAL_CONTEXT=/liv/fi/Kalastus/Vanhankaupunginkoski/Vanhankaupunginkosken+kalastusluvat. Luettu: 7.9.2009.

Helsingin yliopisto 2008. Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta. Arboretum - Viikki.

Luettavissa:

<http://www.mm.helsinki.fi/arboretum/>. Luettu: 7.9.2009.

Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö, luonto. Osa 1. Gummerus. Jyväskylä.

Hiiidenmaa, P. 2006. Mistä on tietotekstit tehty? Teoksessa Jussila, R., Ojanen, E. & Tuominen, T. (toim.). Tieto kirjaksi. s. 63–78. Kansanvalistusseura. Helsinki.

Hyvärinen, S. & Koskikallio, V. 2000. Luontoharrastajille on monipuoliset palvelut. Teoksessa Mikkola-Roos, M. & Yrjölä, R. (toim.). Viikki – Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa. s. 190–194. Tammi. Helsinki.

Jussila, R. 2006. Mitä tietokirjallisuus on. Teoksessa Jussila, R., Ojanen, E. & Tuominen, T. (toim.). Tieto kirjaksi. s. 12–32. Kansanvalistusseura. Helsinki.

Karhu, M., Salo-Lee, L., Selänne, M., Sipilä, J., Söderlund, L., Uimonen, T. & Yli-Kokko, P. 2005. Asiantuntija viestii – ajatuksesta vaikutukseen. Inforviestintä oy. Helsinki.

Keijl, G., Mithell, D. & Van Den Berg, A. 1999. Lintumaailma – opas Euroopan linnustoon. Gummerus. Jyväskylä.

Kiuru, M. 2008. Venäjän vakaus ilahduttaa, mutta viisumipulmat jatkuvat. Venäjän aika, 2/2008, s. 21–22.

Larssen, T. 2004. Kosteikot pohjoismaissa ja Ramsar sopimus. Valtion ympäristöhallinto. Suomen ympäristökeskuksen julkaisu. Helsinki. Luettavissa:
<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=35753&lan=fi>. Luettu: 7.9.2009.

Livejournal 2008a. Livejournal community. Luettavissa:
http://community.livejournal.com/ru_fi/15778.html. Luettu: 7.9.2009.

Livejournal 2008b. Livejournal moryarty. Luettavissa:
<http://moryarty.livejournal.com/269406.html>. Luettu: 7.9.2009.

Lund, E., Peisala, T. & Ruippo, L. 2007. Den ryska turismen i Östra Nyland ur företagarnas och experternas synvinkel. Opinnäytetyö HAAGA-HELIA. Porvoo.

Luonnonsuojelulaki 20.12.1996/1096.

Magija Baikala 2008. Natsionalnye parki i zapovedniki. Luettavissa:

<http://www.magicbaikal.ru/info/reserves.htm>. Luettu: 7.9.2009.

Matvijenko, V. 2007. Sankt-Peterburg –tsarskoselskaja osen. ZAO IRA Severo Zapad Media SEZAM. Sankt-Peterburg.

MEK 2008a. Matkailun edistämiskeskus. Kesäaktiviteetit. Luettavissa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/\(Pages\)/Kesäaktiviteetit](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/(Pages)/Kesäaktiviteetit). Luettu: 7.9.2009.

MEK 2008b. Matkailun edistämiskeskus. Nation Brand Index Report – Finland 9.19.2008.

GfK Roper Public Affairs & Media. New York. Luettavissa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/295b8a0924deabcbc22575060037faf4/\\$FILE/ATTQ2VWL/Finland%202008%20NBI%20Report%2019.08.pdf](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/295b8a0924deabcbc22575060037faf4/$FILE/ATTQ2VWL/Finland%202008%20NBI%20Report%2019.08.pdf). Luettu: 7.9.2009.

MEK 2008c. Matkailun edistämiskeskus. Hyvinvointimatkailu. Luettavissa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/\(Pages\)/Hyvinvointimatkailu](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/(Pages)/Hyvinvointimatkailu). Luettu: 7.9.2009.

MEK 2008d. Matkailun edistämiskeskus. Maa-aktiviteetit. Luettavissa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/\(Pages\)/Maa-aktiviteetit?opendocument&np=C-10.10](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/(Pages)/Maa-aktiviteetit?opendocument&np=C-10.10). Luettu: 7.9.2009.

MEK 2008e. Matkailun edistämiskeskus. Vesistötuotteet. Luettavissa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/\(Pages\)/Vesistötuotteet?opendocument&np=C-10.10](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/(Pages)/Vesistötuotteet?opendocument&np=C-10.10). Luettu: 7.9.2009.

MEK 2008f. Matkailun edistämiskeskus. Rajahaastattelututkimus osa 20. Ulkomaiset matkailijat Suomessa vuonna 2007. MEKin julkaisusarja. MEK A:158. Matkailun edistämiskeskus.

Helsinki. Luettavissa:

[http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/30b571694e8ca2b1c225747100351d99/\\$FILE/A158%20Rajahaastattelututkimus%202007%20osa%2020.pdf](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/30b571694e8ca2b1c225747100351d99/$FILE/A158%20Rajahaastattelututkimus%202007%20osa%2020.pdf). Luettu: 7.9.2009.

MEK 2008g. Matkailun edistämiskeskus. Ulkomaanmatkailu: Venäjä – Russia. Luettavissa: <http://www.mek.fi/mis2/mismarke.nsf/pages/VEN%C3%84J%C3%84%20-%20RUSSIAOTRAVEL?opendocument&np=C-20.30&ind=W5/mekfi/index.nsf>. Luettu: 7.9.2009.

Metsähallitus 2008a. Suojelualueiden virkistyskäyttöä luontoarvoja vaarantamatta. Luettavissa: <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueidenhoitojakaytto/Virkistyskayttojaluontomatkaillu/Sivut/Suojelualueidenvirkistyskayttoaluontoarvojavaarantamatta.aspx>. Luettu: 7.9.2009.

Metsähallitus 2008b. Suojelualueiden hoidon ja käytön periaatteet. Luettavissa: <http://www.metsa.fi/SIVUSTOT/METSA/FI/LUONNONSUOJELU/SUOJELUALUEIDENHOITOJAKAYTTO/HOIDONJAKAYTONPERIAATTEET/Sivut/Suojelualueidenhoidonperiaatteet.aspx>. Luettu: 7.9.2009.

Metsähallitus 2008c. Kestävä luontomatkailu luonnonsuojelualueilla. Luettavissa: <http://www.metsa.fi/page.asp?Section=3566&Item=306>. Luettu: 7.9.2009.

Metsähallitus 2008d. Opastusta ja opetusta suojelualueilla. Luettavissa: <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueidenhoitojakaytto/Opastusjaopetuskaytto/Sivut/Opastustajaopetustasuojelualueilla.aspx>. Luettu: 7.9.2009.

Metsähallitus 2008e. Luontokeskukset ja palvelupisteet. Luettavissa: <http://www.luontoon.fi/page.asp?Section=1363>. Luettu: 7.9.2009.

Metsähallitus 2008f. Kestävän luontomatkailun periaatteet luonnonsuojelualueilla. Luettavissa: <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueidenhoitojakaytto/Virkistyskayttojaluontomatkaillu/Kestavanluontomatkaillu/Sivut/Kestavanluontomatkailunperiaatteetluonnonsuojelualueilla.aspx>. Luettu: 7.9.2009.

Metsäntutkimuslaitos 2001. Luonnon virkistyskäyttö. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja. Luettavissa: <http://www.metla.fi/julkaisut/mt/802/>. Luettu: 7.9.2009.

Mikkola-Roos, M., Kurtto, A. & Yrjölä, R. 2000. Viikin-Vanhankaupunginlahden suojeluarvo. Teoksessa Mikkola-Roos, M. & Yrjölä, R. (toim.). Viikki – Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa. s. 182–189. Tammi. Helsinki.

Mir Knigi Moskva 2007. Ptitsy – zatshe i potshe mu. OOO TD Izdatelstvo Mir Knigi. Moskva.

Myren, K. 1999. Pois paitsiosta – maahanmuuttajien liikuntaharrastukset ja vapaa-ajanvietto Suomessa. LIKES. Jyväskylä.

Nieminen, M. 2000. Unohtumaton retkikohde. Teoksessa Mikkola-Roos, M. & Yrjölä, R. (toim.). Viikki – Helsingin Vanhankaupunginlahden historiaa ja luontoa. s. 200-206. Tammi. Helsinki.

Noskov, G. 2002. Krasnaja kniga prirody Leningradskoj oblasti. Biologitseski nautsno-issledovatelski institut Sankt-Peterburgskogo Gosudartsvennogo Universiteta. Sankt-Peterburg.

Nykysuomen sanakirja. 1996. WSOY. Porvoo.

Pajanen, K. 2007. Opastettu retki herättää havainnoimaan. Teoksessa Priha, M., Pajanen, K. & Trontti, N. (toim.). Retkelle kosteikkoon. s. 10–11. Uudenmaan ympäristökeskus. Helsinki.

Pedersen, A. 2002. Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Sites Managers. Unesco World Heritage Centre. Paris. Luettavissa: <http://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-113-2.pdf>. Luettu: 7.9.2009.

Rentola, M. 2006. Hyvä opas. Teoksessa Jussila, R., Ojanen, E. & Tuominen, T. (toim.). Tieto kirjaksi. s. 92–107. Kansanvalistusseura. Helsinki.

Saarinen, J. 2003. Metsäntutkimuslaitos. Professori. Puhe: luontomatkailun merkitys ja rooli. Rovaniemi 11.2.2003. Luettavissa: <http://www.metla.fi/tapahtumat/2003/luontomatkailu/saarinen-puhe.htm>. Luettu: 7.9.2009.

Strana sovetov 2008. Strana sovetov forum. Luettavissa: <http://forum.stranasovetov.com.ua/lofiversion/index/php?t619.html>. Luettu: 7.9.2009.

Tilastokeskus 2008. Matkailu ulkomailta Suomeen kasvoi vuonna 2007. Luettavissa:
http://www.stat.fi/til/matk/2007/matk_2007_2008-08-01_tie_001.html. Luettu: 7.9.2009.

Tilastokeskus 2009a. Kesäkaudella 2008 Suomessa vieraili 3,4 miljoonaa ulkomaista matkustajaa. Luettavissa:
http://www.stat.fi/til/rajat/2008/rajat_2008_2009-03-26_tie_001.html. Luettu: 7.9.2009.

Tilastokeskus 2009b. Ulkomaisten matkailijoiden yöpymiset vähenivät 4 prosenttia tammi-kuussa. Luettavissa:
http://www.stat.fi/til/matk/2009/01/matk_2009_01_2009-03-12_tie_001.html. Luettu: 7.9.2009.

Tringa 2008. Helsingin alueen lintutieteellinen yhdistys. Tringan esittely. Luettavissa:
<http://www.tringa.fi/fi/tringan-esittely.html>. Luettu: 7.9.2009.

Uimonen, T. 2003. Taitoa tekijälle, tehoa teksteihin – opas tiedottavaan kirjoittamiseen. Inforviestintä oy. Helsinki.

Ulkoasiainministeriö 2008. Maatiedosto Venäjä. Kahdenväliset suhteet, matkailu. Luettavissa:
<http://www.formin.fi/public/default.aspx?nodeid=18156&contentlan=1&culture=fi-FI>. Luettu: 7.9.2009.

Unesco-Unep 1978. The Tbilisi Declaration. Intergovernmental Conference on Environmental Education. Environmental Education Newsletter. Vol III, No 1. January 1978. Connect. Luettavissa:
<http://education.massey.ac.nz/massey/depart/education/online/environmental-education/about-environmental-education/the-tbilisi-declaration.cfm>. Luettu: 7.9.2009.

United Nations 2004. Agenda 21. United Nations Division for Sustainable Development. Luettavissa:
<http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/english/agenda21chapter1.htm>. Luettu: 7.9.2009.

Valtion ympäristöhallinto 2003. Periaatepäätös toimintaohjelmasta luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi. Valtioneuvosto. Luettavissa:

<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=2296>. Luettu: 7.9.2009.

Valtion ympäristöhallinto 2006. Kohti kestäviä valintoja – kansallisesti ja globaalisti kestävä Suomi. Suomen kestävä kehityksen toimikunta. Valtioneuvoston kanslian julkaisusarja 5/2006. Valtioneuvoston kanslia. Luettavissa:

<http://www.ymparisto.fi/download.asp?contentid=53983&lan=fi>. Luettu: 7.9.2009.

Valtion ympäristöhallinto 2008a. Suojeluohjelmat ja – alueet. Luettavissa:

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=471&lan=fi>. Luettu: 7.9.2009.

Valtion ympäristöhallinto 2008b. Lintulahdet Life. Luettavissa:

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=124544>. Luettu: 7.9.2009.

Vituhnovskaya-Kauppala, M. 2008. Helsingin yliopiston humanistinen tiedekunta, filosofian tohtori. Luento: venäläisen kansanluonteen erityispiirteet. Helsinki 25.11.2008.

WWF & Baltiski fond prirody 2006. Esite: Olonija –gusinaja stolitsa. Mezhdunarodnyj ekologitsheski projekt Olonija.

YLE 2008. Ulkomaisten matkailijoiden määrä lievässä nousussa. YLE uutiset. Talous ja politiikka. Luettavissa:

http://yle.fi/uutiset/talous_ja_politiikka/2008/11/ulkomaisten_matkailijoiden_maara_lievassa_nousussa_369091.html. Luettu: 7.9.2009.

Zajtseva, G. 2006. Zdorove. Prilozhenije k zhurnalu Lilit aprel/2006.

Zauer, F. 2002. Ptitsy –obitateli ozer, bolot i rek. OOO Izdatelstvo Astrel. Moskva.

Viikki – aitoa luontoa Helsingin sydämessä

Viikin alueella on kävelyreittejä, Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualue, yliopistollinen puulajipuisto Arboretum, trooppinen kasvihuone Gardenia, maatalousmuseo ja kalastuspaikkoja.

VIIKIN MONIPUOLINEN LUONTO

Viikin luonto- ja virkistysalue sijaitsee Helsingin maantieteellisessä keskikohdassa. Viikissä on kävijöille ulkoilureittejä luonnossa virkistäytymistä varten. Osa Viikin alueesta kuuluu Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueeseen, jonka kokonaispinta-ala on 316 hehtaaria. Suojelemisen kannalta alueen tärkeimpiä luontotyyppisiä ovat tervaleppäkorvet, tiheät ruoikot ja rantaniityt. Iso osa suojelualueen pinta-alasta on ruoikon peitossa, sillä suuri osa suojelualueesta sijaitsee merenlahdessa.

Ulkoilijoita ja lintuharrastajia varten on Viikkiin rakennettu lintutorneja, joista voi nähdä koko lahden. Suojelualue on monimuotoisten luontotyyppiensä ansiosta kasvi- ja eläinlajistoltaan hyvin monipuolinen, huolimatta kaupunkiasutuksen läheisyydestä. Viikissä tavataan esimerkiksi oravia, kettuja, lepakoita, tikkoja, sorsia, sisiliskoja ja perhosia. Kaiken kaikkiaan täällä on kirjattu 289 lintulajia, 28 nisäkäslajia, neljä sammakkoeläinlajia, kolme matelijalajia ja 154 kääpälajia. Näistä useat lajit ovat hyvin harvinaisia ja siksi luonnonsuojelualueella rauhoitettuja.

GARDENIA JA MAATALOUTTA

Viikin alueesta ja sen luonnosta saa tietoa trooppisesta kasvihuoneesta Gardeniasta. Gardeniassa on kukka- ja kasvitarhoja, luontoon liittyviä näyttelyjä, luontokoulu lapsille ja kahvila. Täältä voi ostaa Viikin alueen karttoja, vuokrata kiikareita ja varata opastetun luontoretken suojelualueelle. Kasvihuoneen aukioloajat ovat ma-to klo 10.00-18.00, pe suljettu, la-su klo 10.00-17.00. Kahvilan aukioloajat ovat ma-pe klo 10.00-14.00.

Gardenian lähellä ovat Maatalousmuseo ja Helsingin vanhimmat pellot. Viljelykasveja Viikissä ovat vehnä, ohra, kaura, ruis, rypsi ja rapsi. Alueella laiduntaa karjaa, ja kävijä voi tarkkailla kyyttö-lehmiä laitumella. Kyyttö on aito suomalainen lehmärotu.

ULKOILEMAAN VIKKIIN

Gardenialta lähtee reittejä, jotka johtavat peltojen yli merenlahden suojelualueita kohti. Teillä on opasteet ja levähdyspaikkoja eväiden syöntiin. Pääreittiä pitkin voi liikkua helposti pikkulasten ja vaunujen kanssa. Viikissä sijaitsee yliopistollinen puulajipuisto Arboretum, jossa on puulajeja Aasiasta ja Pohjois-Amerikasta. Sienen kerääminen on Viikissä luvallista, paitsi mökkien pihalla ja suojelualueella. Vanhankaupunginlahden suojelualueella on kaksi saarta, joihin pääsee kulkemaan pitkospuita pitkin ruoikon läpi. Kinttupolkuja luonnon erikoisuuksien tarkkailemiseksi kulkee Viikin mielenkiintoisimmissa paikoissa. Alueella on lisäksi polkupyöräreittejä ja talvisin hiihtoreittejä.

VIIKIN LINTUPARATIISI

Suojelualan suurin luonnonriikkaus on linnut. Viikissä pesii vuosittain 2500 lintuparia, jotka edustavat 110 eri lajia. Täällä kävijä voi nauttia ruokokerttusen ja satakielen mestarillisesta laulusta. Tiheissä ruoikoissa pesii harvinaisten lajien edustajia, kuten viiksitimaleita. Se on eksoottinen eteläinen laji, joka on vasta muutamia vuosia esiintynyt Suomessa. Toinen vähälukuinen ruoikon pesijä on rytikerttunen, joka on tyypillinen laji Etelä- ja Keski-Euroopassa, mutta harvinaisempi pohjoisessa ja Venäjällä. Viikissä pesii keltävästäräkkejä, Euroopan ja Aasian kosteiden niittyjen asukkeja. Täällä pesii myös joitain pareja alun perin Venäjältä harhautuneita sitruunavästäräkkejä.

Viikissä tavataan tyypillisiä peltojen asukkeja, kuten töyhtöhyppiä, kuoveja ja kiuuruja. Vanhankaupunginlahdella pesii useita vesilintulajeja kuten heinäisorsia, silkkiuikkuja, telkkiä ja kyhmyjoutsenia, sekä lisäksi harmaahaikaroita. Viikin alueella saalistavia petolintuja ovat esimerkiksi varpushaukka, kanahaukka, ruskosuohaukka ja lehtopöllö.

Muuttoaikaan linnut pysähtyvät lepäämään tietyille paikoille, joissa on rauhallista, vaaratonta ja riittävästi ravintoa. Tällaisia levähdyspaikkoja ovat esimerkiksi suuret järvet tai merenrannat, kosteat niityt ja pellot. Viikki toimii ihanteellisena lepopaikana muuttaville linnuille. Täällä pysähtyy keväisin ja syksyisin tuhansia lintuja, pääasiassa vesi- ja kosteikkolintuja. Tyypillisiä muuttoaikaan Viikissä tavattavia arktisia lajeja ovat valkoposkihanhi, suokukko, mustaviklo ja uivelo.

KALAAAN VIIKKIIN

Vanhankaupunginlahti ja Vanhankaupunginkoski ovat suosittuja kalastuspaikkoja. Makean ja suolaisen veden kaloista täällä tavataan esimerkiksi haukea, ahventa, kuhaa, siikaa, lohta ja taimenta. Virvelin heittäminen ja onkiminen rannalta ovat suosituimpia kalastustapoja. Kosken rannalle on merkitty erityinen paikka, joka on varattu perhokalastajille. Perussaaliita koskella ovat kirjolohi ja harjus.

Kalastamiseen tarvitaan asianmukainen lupa. Suomessa lupa on kaksiosainen, ja se koostuu valtion kalastuksenhoitomaksusta ja läänikohtaisesta kalastusluvasta. Luvista ja niiden hankinnasta on saatavilla venäjäksi tietoa web-sivulla www.ahven.net. Vanhankaupungin koskella ja suvannossa kalastamiseen tarvitaan erikoisluvat, joita voi ostaa Merikeskuksesta. Merikeskus sijaitsee Vanhankaupunginkoskella Tekniikan museon vieressä. Merikeskuksen aukioloajat ovat ma-su klo 8.30-16.00.

Huom! Luonnonsuojelualueella kalastaminen on aina kielletty.

VIIKIN AINUTLAATUISEN LUONNON SUOJELEMINEN

Viikki on satojen luonnonvaraisten eläinten koti. Tämän aidon luonnonympäristön säilyttäminen pääkaupungin keskellä on tärkeää niin luonnon tutkimuksen kuin ihmisten virkistytymisenkin kannalta. Viikin luonnon suojelemiseen voi osallistua jokainen kävijä. On tärkeää ymmärtää, että luonnonsuojelualueella vallitsee rauhoitusmääräykset. Kukkien ja kasvien kerääminen, meluaminen, roskaaminen ja tulenteko on kiellettyä. Alueen käyttäminen velvoittaa kävijöitä pitämään sen siistinä. Sulan jään aikaan kulku on sallittua vain teillä ja poluilla. Kaikki sellainen toiminta on kielletty, josta voi aiheutua kielteisiä vaikutuksia suojelualueen luonnontilalle. Koirat täytyy ehdottomasti pitää hihnassa, jotta ne eivät häiritse lintujen pesintää.

Näillä säädöksillä halutaan varmistaa, että myös tulevat sukupolvet voisivat nauttia Viikin luonnon monimuotoisuudesta.

TIETORUUTUIHIN:

- Suomen kielellä ”Vanhankaupunginlahti” tarkoittaa vanhan kaupungin lahtea. Lahden pohjoisosaan laskee Vantaanjoki. Tähän joensuulle Ruotsin kuningas Kustaa Vaasa perusti Helsingin vuonna 1550.
- Viikkiin pääsee busseilla nro 68 (Rautatientorilta), nro 550 (Itäkeskuksen metroasemalta) ja nro 79 (Malmin juna-asemalta). Pysäkki on ”Gardenia”. Bussi nro 68 pysähtyy lisäksi Vanhankaupunginkoskella. Suojelualueen eteläiseen osaan Kivinokkaan pääsee metrolla (poisjäänti Herttoniemen asemalla). Gardenialla, koskella ja Kivinokalla on paikoitusalueet autoille sekä polkupyörille.

Teksti ja kuvitus: Kati Laakso-Chkhutiashvili

Kannen kuvat: Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen kuvapankki / Kaarina Heikkonen, Triina Kiviniemi ja Markus Varesvuo

Taitto: Marjo Kosonen

Paino: Kopio Niini Oy

Helsingin kaupungin Ympäristökeskus

Helsingin kaupunki

KUVATEKSTEJÄ

1. *Harmaahaikaroiden yhdyskunnissa emolinnut ja poikaset ovat aina lähellä toisiaan.*
2. *Töyhtöhyppä pesällään maassa.*
3. *Viiksitimali viihtyy ruoikossa, jossa se voi huomaamatta liikkua ja etsiä ravintoa.*
4. *Keväisin silkkiuikut muodostavat upeita soidintansseja, ja saatuaan poikasia ne kuljettavat niitä selässään.*
5. *Neitokorennoilla on tapana levätä vedestä kohoavissa ruo'oissa.*
6. *Mesiangervon kukat tuoksuvat hunajaisille.*
7. *Ahven on Suomen kansalliskala.*
8. *Käävät ovat puolikkaan lakin muotoisia, elävässä tai lahossa puussa eläviä parasiittisieniä.*

ВИИККИ

ЕСТЕСТВЕННАЯ ПРИРОДА В
ЧЕРТЕ ХЕЛЬСИНКИ

ВИИККИ

ЕСТЕСТВЕННАЯ ПРИРОДА В
ЧЕРТЕ ХЕЛЬСИНКИ

Достопримечательности:

- пешеходные маршруты
- заповедник Ванханкаупунгинлахти
для охраны птиц
- университетский лесопарк Арборетум
- тропическая оранжерея Гардения
- музей сельского хозяйства
- места рыбной ловли.

ВИИККИ – ПРИРОДНОЕ БОГАТСТВО

Зона активного отдыха Виикки находится в географическом центре Хельсинки. Здесь вы найдете дорожки и тропы для прогулок на свежем воздухе. Большая часть территории Виикки является заповедной зоной Ванханкаупунгинлахти, где общая площадь заповедника составляет 316 га. Особого внимания требует великолепие природы:

- черно-ольховые леса
- заросли тростника
- приморские луга

Чомги во время токования исполняют настоящие парные танцы, а когда рождаются птенцы, они могут прокатиться на спинах родителей.

В переводе с финского языка Ванханкаупунгинлахти означает «залив старого города». С севера в залив впадает река Вантаанйоки. Здесь, в устье реки, король Швеции Густав Васа основал Хельсинки в 1550 году.

Большая часть территории заповедника находится в заливе Ванханкаупунгинлахти, поэтому большие площади заповедника покрыты тростником.

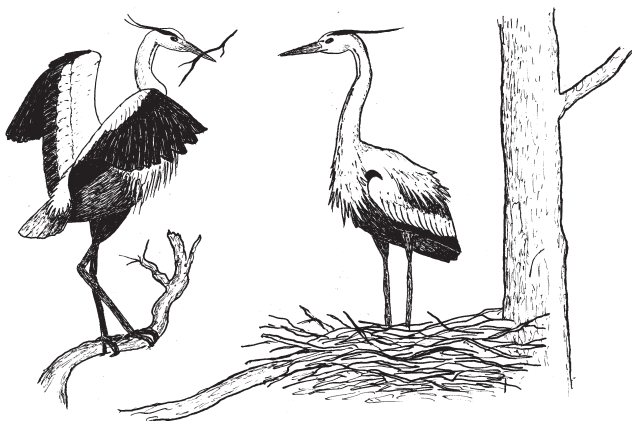
В Виикки есть смотровые вышки, откуда открывается вид на весь залив. Несмотря на близость городских кварталов, растительный и животный мир заповедника богат благодаря разнообразию природных условий. Здесь, например, можно встретить белок, лисиц, летучих мышей, дятлов, уток, ящериц, лягушек и бабочек. Всего здесь отмечено 289 видов птиц, 28 видов млекопитающих, 4 вида амфибий, 3 вида рептилий и 154 вида грибов-трутовиков. Из них многие виды редкие на земле и поэтому охраняются в заповеднике.

ГАРДЕНИЯ И СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО

Информацию о природе Виикки можно получить в тропической оранжерее Гардения. В Гардении есть цветущий сад, выставки на темы природы, школа природы для детей, кафе. Здесь можно купить карты территории Виикки, взять напрокат бинокль и заказать тематические экскурсии по заповеднику. Время работы оранжереи: пн-чт с 10:00 до 18:00, пт закрыто, сб-вс с 10:00 до 17:00. Время работы кафе: пн-пт с 10:00 до 14:00.

Рядом с Гарденией находятся Музей сельского хозяйства и самые старые поля Хельсинки. Культурные растения в Виикки – пшеница, ячмень, овёс,

В колонии серых цапель родители и дети всегда находят друг друга.

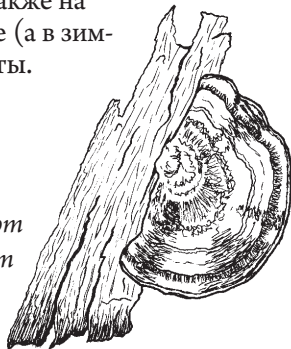

рожь, сурепица и рапс. На лугах можно наблюдать за коровами «кююттё» на выпасе. Кююттё – единственная финская порода коровы.

НА ПРОГУЛКУ НА СВЕЖЕМ ВОЗДУХЕ В ВИИККИ

Недалеко от Гардении есть тропинки, ведущие в заповедник, с указателями и местами для пикника. Главный маршрут хорошо подходит для прогулок с малышом и коляской. В Виикки также находится университетский лесопарк Арборетум, где представлены деревья из Азии и Северной Америки. В Виикки можно собирать грибы, однако на территории заповедника и дачных участках это делать запрещено. В заповеднике Ванханкаупунгинлахти есть два острова, на которые можно попасть по бревенчатой дороге, проложенной через камыш. Пешеходные маршруты для осмотра природных достопримечательностей проходят по самым интересным местам Виикки. Также на территории есть велосипедные (а в зимнее время – лыжные) маршруты.

Грибы -трутовики паразитируют на стволах деревьев, часто имеют одностароннешляпочную форму.

ВИИККИ – ПТИЧИЙ РАЙ

В заповеднике птицы являются главным богатством природы. С птичьих вышек можно увидеть великолепие всего залива и наблюдать за птицами. В Виикки обитают представители 110 разных видов птиц, каждый год гнездятся 2500 пар. Здесь можно услышать поющих птиц, таких как камышовка-барсучок и обыкновенный соловей. В тростниковых зарослях гнездятся редкие виды:

- усатая синица – экзотический южный вид, который появился в Финляндии несколько лет назад

- тростниковая камышевка – типичный вид в Южной и Центральной Европе, но редкий на Севере и в России
- желтые трясогузки, обитающие в сырых лугах Европы и Азии

Камыш является зоной обитания усатой синицы, которая ловко перемещается в лабиринте из стеблей растений.

- несколько пар желтоголовой трясогузки – мигрировавшие в Финляндию из России

В Виикки можно встретить типичных жителей полей – чибисов, больших кроншнепов и полевых жаворонков. В заливе Ванханкаупунгинлахти гнездятся многие водоплавающие птицы, такие, как кряква, большая поганка (чомга), обыкновенный гоголь, лебедь-шипун, серая цапля. На территории Виикки обитают такие хищные птицы, как малый и большой ястреб, камышовый лунь и серая неясыть.

Во время перелёта птицы останавливаются на отдых в определенных местах, там, где спокойно, безопасно и достаточно корма – на больших озерах или морских побережьях, сырых лугах и пастбищах.

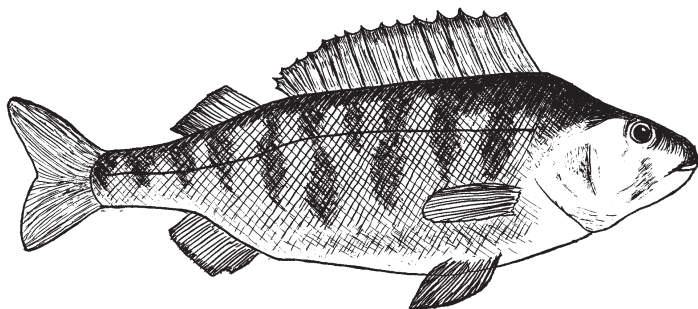
Чибис в своем гнезде на земле.

Виикки представляет собой идеальное место для отдыха перелетных птиц. Здесь каждую весну и осень останавливаются для отдыха тысячи птиц, главным образом водоплавающих и околоводных. Типичные перелетные виды - белошекая казарка, турухтан, щеголь, луток.

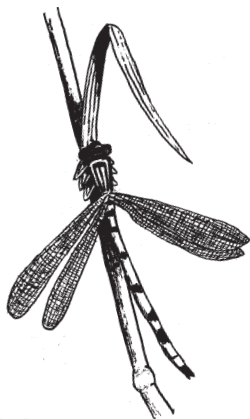
НА РЫБАЛКУ В ВИИККИ

Залив Ванханкаупунгинлахти и порог Ванханкаупунгинкоски – популярные места ловли рыбы. Из речной и морской рыбы чаще всего встречаются щука, окунь, судак, сиг, лосось и кумжа. Самые популярные способы ловли – удочкой и спиннингом с берега. На пороге выделено

Окунь – национальная рыба Финляндии.

Стрекозу красотку-девушку можно найти среди зарослей водной растительности.

специальное место, предназначенное только для ловли на мушку. Основной улов на пороге – форель и хариус.

Для рыбалки в Финляндии нужна лицензия, которая состоит из двух частей: это государственный сбор и губернская лицензия. Информация о рыбалке и покупке лицензии на русском языке можно найти на сайте www.ahven.net. Для рыбалки на пороге Ванханкаупунгинкоски и у устья реки Вантаанйоки нужна специальная лицензия, которую можно купить в информационном центре Мэрикескус. Мэрикескус находится на пороге Ванханкаупунгинкоски рядом с Техническим музеем. Время работы Мерикескус: пн-вс с 8:30 до 16:00.

Внимание! На территории заповедника рыбная ловля запрещена.

ОХРАНА УНИКАЛЬНОЙ ПРИРОДЫ ВИИККИ

Виикки – дом для сотен диких животных. Сохранение этой территории в черте столицы как участка естественной природы имеет большое значение, и сохранить природу Виикки можно только всем вместе. Важно понимать, что в заповедной зоне действует режим охраны. Нельзя рвать цветы, шуметь, мусорить и разводить огонь. Засоривший территорию человек обязан убрать за собой. Ходить по заповеднику разрешено только по тропинкам и дорожкам. Запрещены любые виды деятельности, которые могут оказать отрицательное воздействие на охраняемые в заповеднике природные объекты. Собаки должны выгуливаться на поводке, так как они могут повредить птичьи гнезда.

Соблюдение этих правил необходимо для того, чтобы красоту и богатство природы Виикки по достоинству оценили будущие поколения.

Цветки лабазника вязолистного издают миндальный аромат.

До Виikki можно добраться на автобусах

- *№ 68 (от железнодорожного вокзала Раутатиентори),*
- *№ 550 (от станции метро Итакескус),*
- *№ 79 (от железнодорожной станции Малми)*

Остановка автобусов «Гардения».

Автобус № 68 также подъезжает к порогу Ванханкаупунгинкоски. До Кивинокка, южной части заповедника, можно добраться на метро (станция Херттониemi). У Гардении, порога и Кивинокка есть места для парковки машин и велосипедов.

Текст и иллюстрации: Кати Лааксо-Чхутиашвили
Фото обложки: Фото галерея Городского центра окружающей среды Хельсинки/ Каарина Хеикконен, Триина Кивиниеми и Маркус Варесвуо
Дизайн: Марё Косонен
Печать: Kopio Niini Oy

